Leto LXX | Štev. 215 a | V Ljubljani, v soboto, 19. septembra 1942-XX | Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini | Prezzo — Cena L 0.80

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.
Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni.
Filiale: Novo mesto.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 844

Drzen vpad v gibraltarsko luko

Napadalna sredstva Kr. Mornarice so potopila en parnik, pet drugih pa poškodovala

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Na egiptovskem bojišču delovanje ogledniških oddelkov. Letalski oddelki so nadaljevali z bombardiranjem oporišč na Malti; eno angleško letalo je bilo sestreljeno.

Zadnja dva dni se niso vrnila iz vojnih poletov štiri naša letala.

Napadalna sredstva Kr. Mornarice so vdrla v gibraltarsko sidrišče in potopilo parnik »Ravens point«. Pri tem so druga napadalna sredstva v istem sidrišču težko poškodovala parnike »Meta«, »Shuma«, »Empire snipe«, »Baron Douglas« in peti parnik, katerega ime ni ugotovljeno. Večina napadalcev se je vrnila v oporišče.

Nepopisna junaštva italijanskih sil ob Donu

Bojišče ob Donu, 18. sept. AS. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Posebna poročila nemškega in italijanskega tiska so od časa do časa poudarjala, da je sovražnik zbral močne sile proti nam in večkrat skušal prekoračiti Don in vdreti v italijanske bojne črte. In ko bo tisk in jutri tudi zgodovina popisovala borbo, žrtve in slavne strani dogodkov, bo ostala slava, ki si jo je z nepopisnim junaštvom v teh bojih pirborilo italijansko orožje, vsa čista in lepa. Zakaj, kjer je bil italijanski vojak, tam je bil vzgled poguma in požrtvovalnosti. To velja za pešca, za topničarja, za strelca, za mostiščarja, za planinca in pionirja. Italijanska armada nima samo splošen delež, ampak tudi poseben prispevek v bitki, ki se zdaj zaključuje pred Stalingradom. Ta prispevek je toliko važen, da ga je treba še enkrat osvetliti. Sovražnik bi moral napasti na širokem odseku, zlasti pa na našem desnem krilu, kjer je upal izigrati vse svoje karte. Rdeče vodstvo je zbralo velikanske sile in je bilo trdno prepričano, da bo lahko prekoračilo Don. To bi se reklo od blizu ogrožati čete v velikem donskem kolenu in olajšati pritisk na Stalingrad. Sovražnik pa ne samo, da ni mogel preko reke, marveč tudi en sam mož ni bil odtegnjen iz bojev ob Volgi.

Po prvih krajevnih napadih dne 17. avgusta je sledil pravi napad 20. avgusta in nekaj uspehov, doseženih zaradi velike številčne premoči je bilo v velikem delu onesposobljenih še isti dan z silovitimi protinapadi. Sovjeti so dan za dnem valili nove množice mladih in z vsem orožjem dobro opremljenih vojakov proti italijanskim četam. Naslednji dan je stala neka naša enota nasproti večkrat močnejšim silam. Borba je divjala v strahovitih napadih in protinapadih. Sovjeti so imeli tam zbran cvet svoje vojske in zelo bogato orožje. Ko niso uspeli na levem krilu, so poskušali še na desnem. Dobivali so nove okrepitve. Bitka je cele tri dni nihala sem in tja, a naposled je bil položaj vendarle ugoden za nas. — 23. avgusta je bil prvi protinapad, nato pa se je položaj stalno boljšal. Pod vodstvom modrega poveljstva so napadale oklepne divizije »Pasubio«, Črne srajce, planinci in strelci divizije »Celere« ter konjenica. Posebno so se izkazali strelci, ki jih Sovjeti poznajo že 14 mesecev in se jih grozno boje. Borili so se do skrajnih meja svojih zmožnosti. V drugem obdobju te bitke je bil odločilen prispevek konjenice. Pri prvem nastopu se je v noči na 24. avgust neki oddelek pretolkel v sovražnikovo razvrstitev. Ta klin je zmedel sovjetsko poveljstvo. 25. avgusta pa je drug oddelek napadel najbolj sprednje sovražno levo krilo. Avtomatsko in moderno strelsko orožje se je v trenutkih strahotnega boja čudilo povratku italijanskega antičnega junaštva, tako da so boljševiške vrste kar osuple. Zadostovalo je le nekaj poguma in junaštva naših konjenikov, ki so v nekaj trenutkih docela pogazili dva rdeča bataljona. Za njimi so pritisnili še drugi italijanski oddelki, ki so sredi sovjetskih sil povzročili pravo razdejanje. Po 25. avgustu je sovražnik še poskusil nekaj napadov, a spričo vnetega poguma italijanskih sil so se njegove sanje stalno razblinile. Sovjetski častnik, ki je bil ujet, je imel pri sebi ofenzivni načrt: cilj je bil Rostov. Dospeti v Rostov bi se reklo, odločiti o usodi celotne bojne črte od Voroneža do Črnega morja. Hiter nastop naše konjenice v sredini, silovit nastop na bokih, v zvezi s tem pa istočasni nasotp rezerv, odpor na levici, ki se ni umaknila niti za prst, odpor na novih postojankah — vse to je zadušilo sovražni poskus priti v bok zavezniku, borečemu se v veliki bitki na vzhodu. Samo na ozemlju ene armade so bili med 20. in 31. avgustom zajeti mnogi sovjetski vojaki, prav tako pa je bila zaplenjena nepreštevna mera orožja, streliva in raznega vojnega blaga.

Siloviti boji v Stalingradu

Berlin, 18. sept. AS. Iz vrhovnega poveljstva nemške vojske se je izvedelo, da boji okrog Stalingrada še vedno divjajo. Boljševiki so zaman poskušali zadržati nemške napade. Nemška pehota načrtno s podporo oklepnih oddelkov in tehničnih čet trga sovražnikova odporna gnezda. Sovražnik se obupno brani od hiše do hiše in od ceste do ceste. Topništvo in letalstvo napadata ognjišča nasprotnikovega odpora in preganjata sovražnika s tistih delov mesta, ki so že v nemških rokah. Nekaj številk lahko pojasni učinek in ostrost bojev. Neka pehotna divizija, ki se vojskuje pred Stalingradom, je sama ujela 21.000 ujetnikov in razbila 160 tankov, 281 topov, 42 protitankovskih topov, 71 metalcev plamenov in 85 letal. Hiše, ki so preurejene v obrambne utrdbe, so bile tudi včeraj cilj močnih napadov nemških strmoglavskih letal. Nasprotnikovi protinapadi so se podrli ob neupogljivi nemški črti, posebno pa severno od Stalingrada. Zahodno od Volge so bombna letala metala bombe na postaji Baskundžak in Lipkin. Nemški lovci so zbili 35 letal, sami pa izgubili eno. Protiletalsko topništvo je uničilo še šest drugih sovjetskih letal.

Berlin, 18. sept. AS. Poročila, ki so prispela to noč v Berlin, potrjujejo, da se z nezmanjšano silovitostjo nadaljujejo boji za sovjetsko trdnjavo Stalingrad. Vojni dopisnik poroča ,da je v nekem odseku skupina šestih nemških tankov v 24 urah oddala na sovražnika 24.000 strelov med nekim boljševiškim napadom. In ta prizor ni redek. Sovražni odpor se povsod nadaljuje. V mestnih blokih, ki so jih nemški topovi in strmoglavci večinoma zravnali z zemljo, skušajo boljševiki še vedno z obupnim srdom zadrževati nezaustavljivo nemško napredovanje. V raznih mestnih predelih so Nemci in zavezniki izvedli hitro policijsko čiščenje bornih preostankov sovjetskih čet. Nad bojiščem so nemški lovci sestrelili 35 nasprotnih strojev, 6 pa protiletalsko topništvo. »Zwölf Uhr Blatt« prinaša članek, ki je izšel sinoči v sovjetskem vojaškem glasilu »Rdeči zvezdi«. Ta list takole piše: Tudi popolnoma razdejano mesto se lahko še bori. Normalno življenje je seveda prenehalo, toda branilci imajo lažjo nalogo, ker lahko najdejo v ruševinah najboljšega zaveznika. Po vsakem sovražnem napadu mora biti razbito poslopje spremenjeno v trdnjavo, iz katere se lahko nadaljuje odpor. Tudi v zmešnjavi med ognjem in najstrašnejšimi podrtinami ter ploho sovražnih bomb obramba mesta ne sme biti opuščena. Zdaj, ko se borba za Stalingrad razvija v središču mesta, priznava sovjetsko vojaško glasilo, je sovjetska trdnjava spremenjena v celo vrsto majhnih utrdbic in je postala obrambno gnezdo, v katerem se branilci lahko poslužujejo vseh vrst orožja.

Nemško vrhovno poveljstvo tudi poroča, da so skušali boljševiki z močnimi silami napasti mostove južno in vzhodno od Voroneža. Napadi so bili odbiti z uspešnimi izgubami za nasprotnika. Sestreljenih je bilo 31 sovjetskih letal. Tudi pri Rževu je bil odbit s tanki podprt sovjetski napad s krvavimi izgubami za sovražnika. Predvčerajšnjim so izgubili boljševiki 71 tankov, včeraj pa 21. Pri Rževu so nemški vojaki uničili tudi 12 topov in bombardiranih je bilo mnogo železniških postaj na progi proti Moskvi. Pri Rževu je neka nemška letalska eskadrila med 1. avgustom in 7. septembrom uničila 208 sovražnih tankov, poškodovala pa drugih 339.

Voščila Kralja in Cesarja predsedniku Čilske republike

Rim, 18. sept. AS. Ob priliki praznika neodvisnosti v državi Čile je Kralj in Cesar poslal brzojavno čestitko predsedniku čilske republike.

Japonci 50 km pred Moresbyjem

Saigon, 18. sept. DNB. Boji na Novi Gvineji nadalje potekajo ugodno za Japonce. Avstralsko vrhovno poveljstvo je moralo priznati, da so Japonci pridrli 50 km pred pristanišče Moresby.

Bolgarsko odposlanstvo v Rimu

Sofija, 18. sept. AS. Iz Bolgarije je včeraj odpotovalo posebno gospodarsko odposlanstvo pod vodstvom podravnatelja za zunanjo trgovino Georgijeva. Bolgari se bodo v Rimu razgovarjali o sklenitvi nove trgovske pogodbe med Italijo in Bolgarijo. Sporoča se tudi, da bo bolgarski trgovinski minister prišel na uradni obisk v Rim 1. oktobra. Takrat bo najbrž že podpisal novo trgovinsko pogodbo.

Bolgarsko-finska trgovina

Sofija, 18. sept. AS. Bolgarsko gospodarsko odposlanstvo bo v kratkem odpotovalo na Finsko. V Helsinkih bodo sklenili trgovinsko pogodbo med Bolgarijo in Finsko.

Nadaljni uspehi pri Stalingradu

Ob Tereku sta bila uničena dva sovjetska bataljona — Sovjeti zgubili 91 tankov in 146 letal

Hitlerjev glavni stan, 18. septembra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Ob Tereku so nemški tankovski oddelki pod zaščito razbijalnih letal v obsežnem napadu uničili dva bataljona in zaplenili 41 topov.

V boju za Stalingrad so bili v srditih bojih ob tesnem sodelovanju med kopensko vojsko in letalstvom doseženi nadaljni uspehi.

Ponovni sovražnikovi napadi na mostišče pri Voronežu so bili odbiti s krvavimi izgubami. Od 15. septembra je bilo na tem prostoru uničenih 91 sovjetskih tankov. Nočni napadi letalstva so bili usmerjeni na letališča v sovražnem zaledju.

Jugovzhodno od Ilmenskega jezera in južno od Ladoškega jezera so se pogubno izjalovili krajevni napadi močnejših sovražnih sil.

Sovjetsko letalstvo je 16. in 17. septembra izgubilo 146 letal.

Pogrešanih je 6 lastnih letal.

Dnevni in nočni napadi nemških bojnih letal so bili usmerjeni na vojaško važne cilje v južni in vzhodni Angliji.

V Rokavu je bila z bombami potopljena angleška stražna ladja.

Mornariško topništvo je sestrelilo dve angleški letali.

Berlin, 18. sept AS. Iz vojaških virov se je izvedelo, da so nemški bombniki zadnjo noč uspešno bombardirali pristaniške naprave in tudi druge vojaške cilje na vzhodni angleški obali.

Rim, 18. sept. AS. Uradna angleška poročevalska agencija priznava, da je angleško letalstvo pri napadu na železnice v zahodni Nemčiji izgubilo 39 letal.

Stockholm, 18. sept. AS. »Aftonbladetov« londonski dopisnik poroča, da je opažati na sovjetski strani vsak dan večji nemir in prezir zaradi pomanjkanja zavezniške pomoči. Ruski tisk dnevno objavlja članke — londonski listi jih ne ponatiskujejo — v katerih vedno ostreje očita zaveznikom, da niso ustanovili drugega bojišča. Iz londonskih diplomatskih virov se je izvedelo, da Rusi trdno pričakujejo od Anglosasov ustanovitev drugega bojišča še to leto. Vsaj takšen vtis so imeli takoj po moskovskem obisku v obeh anglosaških prestolnicah. Po mnenju istega dopisnika se Sovjetom zdi, da obrobni angleški nastopi, kakor n. pr. na Bližnjem vzhodu, nikakor ne zadoščajo za olajšanje pritiska na Rusijo. V Mokvi zahtevajo, naj zavezniki nastopijo tako, da bo pritegnjenih iz vzhodnega na zahodno bojišče vsaj 40 divizij, dokler ne bo prepozno.

Bratislava, 18. sept. AS. Posebni dopisnik slovaške poročevalske agencije poroča iz bojišča na Kavkazu, da so slovaške enote pogumno vzdržale obupne boljševiške napade, odbile sovražnika in mu prizadele težko škodo v ljudeh in vojnih potrebščinah.

Boji v Kavkazu

Berlin, 18. sept. AS. Iz vojaškega vira se je zvedelo, da je skupina nemških tankov na bojišču ob reki Terek v Kavkazu razpršila znatno število sovražnih čet, ki so nameravale izvesti napad ter zadala sovražniku krvave izgube. V teh bojih je bilo uničenih devet sovjetskih tankov, mnogo metalcev granat in težkega pehotnega orožja. Prijetih je bilo tudi nad 600 ujetnikov. Nemški lovci so sestrelili 6 sovražnih letal. Boljševiški protinapadi so na tem odseku propadli ob topniškem ognju in ognju nemškega avtomatskega orožja.

Madžarski uspehi

Budimpešta, 18. sept. AS. Na pristojnih vojaških virih sporočajo, da je na tistem odseku vzhodnega bojišča, ki ga imajo zasedenega Madžari, sovražnik v zadnjih 48 urah izvedel več ofenziv. Vsi ti poskusi pa so bili odbiti s težkimi izgubami sovražnika. Madžarske čete so v hudih bojih povečale uspehe zadnjih dni. Zasedle so važne sovražne postojanke. V nekem krajevno pomembnem nastopu so obkolile ter uničile sovjetsko pehoto in oklepne oddelke. Sovražnik je imel zelo težke izgube. Zaplenjenega je bilo mnogo vojnega gradiva in prijetih mnogo ujetnikov

Redno življenje v Ukrajini

Berlin, 18. sept. AS. Dokaz, da se v zasedene kraje Sovjetske Rusije hitro povrača redno življenje, je dejstvo, da v Ukrajini deluje že 16 bank z nad 200 podružnicami. V vseh važnejših krajih se odpirajo nove banke. Najvažnejše kreditno podjetje je Osrednja gospodarska banka s sedežem v mestu Rovno.

Boji na finskem odseku

Helsinki, 18. sept. AS. Na zahodnem kosu bojišča v Karelijski ožini je močan sovjetski oddelek poskušal približati se finskim postojankam, pa je bil odbit. Drugi manjši sovjetski oddelki so bili zavrnjeni med spopadi na raznih odsekih istega bojišča, kjer so metalci bomb in topovi razpršili številne sovjetske oddelke, ki so delali pri utrdbenih delih. Pri reki Aunusu je delovanje patrol. Na južnem odseku vzhodne Karelije se nadaljuje nasprotnikov pritisk na področju, ki je bilo omenjeno že v prejšnjih poročilih. Navzlic hudim izgubam pa Sovjeti še naprej mečejo v boj nove čete in se jim je navzlic najhujšemu zapornemu ognju finskih topov posrečilo vdreti v prednje črte, toda tam je bil napad ustavljen. V nekem drugem odseku so finski metalci bomb razpršili nasprotnikov oddelek, ki se je zbiral, zaščiten po umetni megli. Na južnem bojišču vzhodne Karelije je finsko letalstvo napadalo sovražnikova taborišča. Protiletalsko topništvo je zbilo dve sovjetski letali. Predvčerajšnjo noč so sovjetska letala metala zažigalne in rušilne bombe na Sortavalo in Lahdentohijo ter povzročila manjšo škodo.

Napetost v Londonu

Stockholm, 18. sept. AS. V angleški prestolnici z veliko napetostjo spremljajo zadnje ure Stalingrada, ker se dobro zavedajo težavnosti ruskega položaja. V Angliji vlada pobitost, ki spominja na temne dni Dunkerquea. Prva posledica padca Stalingrada bo ta, da bo oproščenih veliko število nemških letal, ki delujejo na tem odseku in jih bodo lahko uporabili za nastope na drugih odsekih v borbi proti zaveznikom. Po mnenju angleških kritikov bo ruska armada po padcu Stalingrada presekana na dvoje in Nemci bodo lahko vrgli svoje sile v boj proti novim zavezniškim bojiščem. Minister za vojno proizvodnjo Littleton je izjavil, da se po njegovem mnenju lahko odloči usoda vojne v bodočih 20 dneh.

Angležem manjka lovskih letal

Bern, 18. sept. AS. Po poročilih »United Pressa« primanjkujejo Angliji lovska letala, ki jih nujno zahtevajo iz Amerike.

Iz nemirne Indije

Saigon, 18. sept. AS. Radio Delhi poroča, da so Indijci v Bengaliji napadli policijski urad. Angleški agenti so streljali na manifestante ter tri ubili, mnogo drugih pa ranili. Številni Indijci so bili aretirani.

Bangkok, 18. sept. AS. Radio Svobodna Indija je izdal včeraj zjutraj naslednji proglas: Indijci to, kar počenja zakonodajna skupščina v Novih Delhih, nas ne zanima. Ta skupščina ne more zagovarjati koristi indijskega ljudstva in biti tolmač njegovih potreb, njegovih pravic in njegovih teženj. Pravi predstavniki indijskega ljudstva so v angleških ječah, ali pa so padli pod krogljami svojih zatiralcev. Angleži morajo iz Indije! Živela svobodna in neodvisna Indija! Izvedlo se je, da je prišlo do novih neredov v Bengaliji in Združenih pokrajinah. V Madrasu je bila velika manifestacija proti zakonodajni skupščini, ki jo je razgnala policija ter aretirala kakih 50 Indijcev. Med njimi je bilo mnogo študentov, ki so vdrli v policijsko poslopje ter osvobodili 22 aretiranih Indijcev.

Japonski zunanji minister prevzel posle

Tokio, 18. sept. AS. Novi japonski zunanji minister Masuyuki Tani je izjavil zastopnikom tiska, da bo z ozirom na Sovjetsko Rusijo in druge velesile nadaljeval politiko svojega prednika. Tani je nato izrazil upanje, da bo lahko še okrepil zveze z osnimi silami in z drugimi japonskimi zavezniki. Tani je svojo izjavo zaključil z napovedjo, da bo ostal tudi načelnik poročevalskega urada, ker z ozirom na sedanje potrebe ne bo ustanovljeno posebno ministrstvo za informacije.

Tokio, 18. sept. AS. Pri prevzemu zunanjega ministrstva je novi japonski zunanji minister Tani izjavil, da gre na delo za ustvaritev Velike Azije, za ustanovitev novega reda na svetu skupno z osnimi silami in za uničenje angleško-ameriškega pohlepa. Navzlic sijajnim uspehom, ki so jih Japonci dosegli, je vojna stopila v dobo, za katero je treba predvidevati, da bo dolga. Zato se je treba boriti in graditi.

Ameriške izgube

Rim, 18. sept. AS. Skupno število ubitih ali pogrešanih severnoameriških vojakov znaša od začetka vojne na evropskem, afriškem in tihomorskem bojišču 1325. »Messaggero« poudarja, da je potrebnih nekaj pripomb k objavi seznama izgub od strani washingtonske vlade. V tej vojni se Združene države odlikujejo bolj po svoji politični širokoustnosti, po svoji časnikarski bojevitosti in propagandi, kakor pa po vojaškem junaštvu. Amerikanci dvigajo mnogo prahu in Rooseveltov glas odmeva po vseh zvočnikih, toda doslej so se borili zelo malo in po angleških izjavah precej slabo. 1325 ubitih ali pogrešanih vojakov je žrtev 120 milijonskega ameriškega naroda v sedanji svetovni vojni, zaključuje »Messaggero«.

Avstralske izgube

Buenos Aires, 18. sept. AS. Avstralski vojni minister Forde je izjavil, da imajo Avstralci med izgubami razen mrtvih in ranjenih tudi 28.338 ujetnikov.

Zanimiva aretacija v Španiji

Madrid, 18. sept. AS. Policija je aretirala bivšega rdečega generala Antonia Guerrera Gonzaleza, poveljnika 77. brigade, ki je bil med državljansko vojno odgovoren za nad 1000 pobojev, nešteto ropov in požigov vasi. Med drugim je v nekem vlaku dal sežgati živih 100 ljudi pod pretvezo, da jih bo dal prepeljati iz province Badajoz v Madrid. Zaprt je bil tudi njegov pomagač Jose Roja in oba bosta izročena vojaškemu sodišču.

Neznano letalo nad Bolgarijo

Sofija, 18. sept. AS. Bolgarsko vrhovno poveljstvo objavlja: Zadnjo noč je priletelo nad bolgarsko ozemlje letalo neznane narodnosti. V nekaterih bolgarskih pokrajinah je bil dan znak za alarm.

Ustanavljajmo v Ljubljani male gospodarske zadruge!

Ljubljana, septembra.

Zadružna ideja je pred desetletji bila tista močna ideja, ki je rešila našega malega človeka, zlasti kmeta in obrtnika pred propadom in pred popolnim gospodarskim izkoriščanjem. Že v zgodovino spadajo poročila, koliko je na primer naš kmet trpel zaradi previsokih obresti, koliko je trpel, ker je moral žito prodati tako rekoč že na njivi, pod nizko ceno, kako so razni posredniki, opravičeni in neopravičeni, bogatili pri vnovčevanju njegovih pridelkov, bodisi živine, mleka, lesa in vsega mogočega. Tudi obrtnik je vedno bolj propadal. Zadružništvo je omogočilo kmetu cenen kredit, uredilo njegovo varčevanje, mu omogočilo pametno vnovčevanje pridelkov, napravilo ga je samostojnega. Dobili smo najprej kreditne zadruge ,za njimi mlekarske, živinorejske, lesne, strojne, celo gradbene zadruge in zadruge vseh mogočih vrst. Na deželi skoraj nismo imeli kmeta, ne kočarja, ki ne bi bil član ene ali več zadrug.

Neobdelano polje za zadružništvo pa je bila Ljubljana. Res si je naše obrtništvo ustanovilo precej zadrug, deloma obveznih, ki so nadomeščale nekdanje cehe in ki so predvsem urejale vprašanje stanovske in strokovne organizacije in pa vprašanje obrtnega naraščaja. Tudi nekaj kreditnih zadrug je bilo ustanovljenih, v splošnem pa pred kakim četrt stoletja naš človek v Ljubljani ni čutil prave potrebe po zadružništvu.

Šele porast industrije in nastajanje močnega delavskega stanu je ustvarilo tudi prve zadruge, ki niso imele toliko stanovskega in ne kreditnega značaja, temveč bolj nabavljalni in pa gradbeni. Pred približno pol stoletja je bilo ustanovljeno na primer Prvo delavsko konzumno društvo, ki je danes v najbolj krasnem razmahu in je krščansko delavstvo, ki se je organiziralo v to konzumno društvo, resničnb nanj ponosno. Nešteto dobrega je to konzumno društvo storilo v prid malega človeka, njegov promet je šel v stotine milijonov v zadnjih desetletjih.

Prav tako je ponosno na svoje uspehe sorodno Delavsko stavbno društvo, prava stavbna zadruga, ki je zgradilo za svoje člane polno hiš, največ na primer v Rožni dolini, ki jo je ono ustvarilo. Zgledu teh dveh velikih zadrug je pozneje sledilo še nekaj sličnih zadrug, ki so več ali manj dobro uspevale. Vse je bilo odvisno od možnosti in poštenosti vodstev in pa od volje članstva.

Po koncu prve svetovne vojne se je pričelo zanimanje tudi med drugimi stanovi. Tako so na primer imeli naši železničarji že med prejšnjo svetovno vojno svojo blagovno poslovalnico, ki pa je le od daleč spominjala na zadrugo, ker je imela v njej pač glavno besedo delodajalka, bivša Južna železnica. Kmalu po koncu prejšnje svetovne vojne so železničarji spremenili to svojo poslovalnico v pravo zadrugo in sedaj vidimo, kako krasen razcvet doživlja ta zadruga, ki tako rekoč skrbi za železničarjevo družino prav v vsem, od potreb dojenčka pa tja do starostne in posmrtne zavarovalnine.

Po več neuspelih poskusih so si tudi državni uradniki osnovali slično Nabavljalno zadrugo, ki tudi sedaj doživlja velik razmah in krasno uspeva ter je zelo slična železničarski in delavskemu konzumnemu društvu.

Toda potreba po zadrugah še raste v Ljubljani. Ustanovljene so bile in se še ustanavljajo razne nabavljalne zadruge. Tako so si osnovali posamezni stanovi, kakor gostilničarji, čevljarji in slični poleg dosedanjih svojih poklicnih zadrug in organizacij še nabavljalne zadruge, ki skrbe za dobavo blaga svojim članom, torej v vprašanju, ki je sedaj največjega pomena.

O gradbenih zadrugah, ki so bile v modi pred kakimi petnajstimi leti v Ljubljani, moremo že sedaj reči sodbo: nekaj jih je prav izvrstno uspelo, bodisi, da so stremele za zgraditvijo potrebnih stanovanjskih hiš svojim članom, bodisi za postavitvijo skupnega doma. Nekatere pa so žalostno propadle in so morale v konkurz, likvidacijo in poravnavo. To so predvsem zadruge, ki so le formalno delovale na zadružnem načelu, v resnici pa so se vmešavali sebični in špekulativni nagibi. Take zadruge so v resnici morale propasti.

Poleg nabavljalnih zadrug pa je sedaj v Ljubljani potreba zlasti po malih gospodarskih zadrugah. Tako zadrugo imajo že na primer železničarji v svoji »Žegozi«, dalje imajo podoben zadružni značaj Društvo rejcev malih živali. Toda mali pridelovalci, vrtninarji in slični potrebujejo malih priročnih zadrug, brez nepotrebne pisarniške navlake. Tako bi bile koristne zadruge malih pridelovalcev, ki bi omogočale izposojanje vrtnega orodja, omogočale cenejše oranje — zakaj en sam pridelovalec najame orača, ga to predrago velja, če jih več skupaj, pride to nedvomno ceneje, dalje bi koristile te zadruge z vzajemno nabavo semena, gnojil, bodisi naravnih ali umetnih, omogočalo bi izmenjavo pridelkov in pa tudi pospeševale vzajemno pomoč pri delu. Take male zadruge, recimo za vsako predmestje po ena, bi imele prav hvaležno delo. Mogle bi tudi vzajemno najemati kose zemljišč ter jih potem deliti med članstvo. Take zadruge so v resnici potrebne in bi se izkazale. Še boljše pa bi bilo seveda, ako bi večje, že fundirane zadruge, ustvarile pododdelke, ki bi tako delo opravljale. Ako bi se na primer malo kmetovalstvo v Ljubljani organiziralo na zadružni podlagi, ki nedvomno oblasti šle malemu človeku pri njegovem stremljenju, da si pridela čimveč najbolj potrebnega živeža sam, mnogo bolj na roko. Dosti časa ni več za razmišljanje, zakaj delo za prihodnje leto nas že čaka!

Zastopnik O. N. D. izvoljen za podpredsednika »Evropske šahovske zveze«

Na šahovskem kongresu, ki je bil zadnje dni v Solnogradu, so izvolili za podpredsednika »Evropske šahovske zveze« Efrema Ferrarisa, zastopnika OND, za delegata pa predsednika Ecc. Parentija Rina.

Mladinske nogometne tekme

Ljubljana, 18. septembra.

CONI sporoča:

Poleg plavalnih tekem, ki so v Ljubljani in Novem mestu pokazale, da je mladina spet začela s športnim udejstvovanjem (zakaj ilirijanska plavalna šola ne konča svojih tečajev s tekmami prvakov v raznih panogah?), se bodo zdaj začeli udejstvovati tudi nogometaši ter bodo priredili nogometni turnir med štirimi moštvi To nogometno tekmovanje je organiziral SK Vič, čigar delovanje je vse pohvale vredno, saj dokazuje, v nasprotju z večjimi nogometnimi klubi, ki spe blaženo spanje (a tudi za te bo prišel dan prebujenja!), svojo skrb za mladino

Nogometne tekme bodo 20. in 27. na salezijanskem igrišču na Kodeljevem in se jih bodo udeležili SK Vič, SK Korotan, SK Mladika in SK Žabjek.

V nedeljo 20. t. m ob 16 bo nastopila Mladika proti Viču, ob 17 pa Korotan proti Žabjeku. Zmagovalca in premaganca se bosta med seboj sporijela dne 27. septembra.

Pri tekmah smejo nastopiti samo tisti igralci, ki so rojeni po 1. januarju 1929.

Vsaka tekma bo trajala samo 20 minut.

Nagrade so razpisane za moštva in za posamezne igralce.

Zaupnik CONI-ja bo podelil nagrade vsem klubom, ki se bodo udeležili tekem.

Jožef Löbel

Povest o insulinu

Ves razburjen se začne zdravnik sprehajati po sobi ter skuša urediti množico idej, ki mu šume v možganih. Ali je res odkril dosedaj tako skrivnosten vzrok sladkorne bolezni? Ena stvar pa je bila gotova: neutemeljenost prejšnjih teorij. Kako? Ena in ista bolezen naj bi razložila poapnenje žil, v drugem primeru spet možganske motnje, v tretjem pa motnje v prebavilih? Pa vendar! Ali ni bolj preprosto, da imajo vse te bolezni skupen, dosedaj neznan vzrok?

Upal je, da je prav zdaj odkril ta vzrok. Izrez pankreatične žleze je v psičku povzročil izločanje vode, ki je vsebovala sladkor. Ali ni torej dovoljeno sklepati, da je treba pripisovati vzrok sladkorne bolezni tudi za vse druge primere temu organu? Sicer pa ni treba, da bi pankreatična žleza manjkala v celoti. Dovolj bi bil delni izrez in že bi nastali isti učinki pacient bi postal diabetičen.

Če je ta domneva točna, potem je vse lahko razložljivo. Ko so krvne votline v pankreasu poapnenele in je njegova živčna regulacija v možganih v neredu ali pa žleza sama neredno funkcionira, je treba vzrok vsemu iskati v pankreasu, v njegovem nezadostnem delovanju. Sladkorna bolezen je torej učinek nezadostnega delovanja pankreatične žleze, je posledica bolezni, na kateri trpi ta žleza.

Asistent je poskušal to misel razviti do konca. Toda po glavi so mu plesale še druge, s to povezane misli. Torej on, Oskar Minkovski, je povzročil odkritje, ki je izmed največjih odkritij sploh v medicini! O njem bodo govorile razprave, učbeniki, ki jih je on nekaj let prej s toliko spoštljivostjo prebiral. V vsakem izmed njih bo napisano: Oskar Minkovski je l. 1889 odkril v pomanjkljivem funkcioniranju pankreasa vzrok sladkorne bolezni!

Postal bi primarij, profesor, še več, postal bi slaven profesor, nesmrten iznajditelj, junak in slavljenec na polju znanosti!

Čutil se je ponosnega in srečnega. Začutil je potrebo, da bi svoje veliko odkritje sporočil tudi drugim, da bi jim sporočil o mejniku svojega življenja, ki je bil tudi mejnik v zgodovini medicine.

Ni bilo nikakega dvoma: on, Oskar Minkovski, je v zadnjih petih minutah postal velik mož!

Ni bilo dvoma?

V sredo tega veselja in omamnega stanja je nenadoma butnil dvom: oprijela se ga je tako strašna, tako tesnobna misel, da so mu noge začele kar trepetati. Moral je sesti. Moj Bog, in kaj, če je pes že prej bolehal na sladkorni bolezni?

V tem primeru bi bilo njegovo odkritje velika zmota, napačen sklep. On bi bil žrtev nesrečnega slučaja, smešne kombinacije!

Čim bolj je mislil na to, tem bolj se mu je zdelo verjetno. Saj je jasno: Minkovski ni pred operacijo preiskal psa. Nič ni vedel, ali vsebuje njegova urina sladkor ali ne; o psu ni vedel sploh ničesar, prav ničesar! Mehring mu ga je prinesel, in on ga je takoj operiral, ne da bi prej ugotovil, ali je njegov pacient že od prej trpel hudo žejo, če je izgubil na teži, skratka, če je imel sladkorno bolezen. Mladi asistent je bil zdaj že prepričan o tem. Ne da bi vedel, je izrezal pankreas diabetičnemu psu, in pes, naravno, je ostal diabetičen še dalje. (Dalje.)

Naš dijaški šport pred prvo svetovno vojno

Iz kronike ljubljanske klasične gimnazije

Med našo mladino prevladuje mišljenje, da je šola velik sovražnik športa. Preveč vneti igralci nogometa in drugih športov so vsekakor imeli težave s profesorji ali točnejše, profesorji so imeli težave z učenci, vendar ne zaradi tega, ker so plavali, smučali ali igrali nogomet, temveč zaradi zanemarjanja dolžnosti. Dobrim dijakom pač nikdo ni zameril, če so preživljali proste ure pri igrah in pod vedrim nebom. Napetosti med šolo in športom so beli največ krivi »falirani« študenti, ki so toliko časa posvetili športu, da ga je primanjkovalo za učenje. Krivi pa so bili tudi športni klubi, ki takim, za šport preveč vnetim dijakom niso pokazali prave poti, pač pa so jih postavili v »službo« tega ali onega kluba.

Predsodki proti športu so se pojavili dejansko šele po prvi svetovni vojni, ko so prišle do izraza senčne strani strastne medklubske konkurence. Pred začetkom prve svetovne vojne, prav posebno pa v letih od 1905. do 1914. so bile ravno gimnazije tiste, ki so propagirale med dijaki gojitev nogometa, kolesarenja, izletništva, plavanja, sankanja, drsanja in streljanja. V tistih časih so namreč vpeljali v srednjih šolah posebne popoldanske ure za mladinske športne igre na prostem. Dijaki so se jih z veseljem udeleževali, slovenski šport pa je dobil lepo število vnetih pristašev in mladih pobornikov.

Živahno delovanje pred 30 leti

Ko prebiramo letopise ljubljanske klasične gimnazije (takrat se je imenovala I. državna gimnazija) naletimo med drugim tudi na obširna poročila o začetkih slovenskega športa. Le-ti so bili namreč tesno povezani z mladinskimi popoldnevi, katere so organizirale šole pod vodstvom profesorjev. Iz poročila o šolskem letu 1905-06 posnemamo, da se je udeleževalo mladinskih športnih ur povprečno po 70 do 100 dijakov. Na igrišču ob Lattermannovem drevoredu so igrali nogomet, croquet in druge igre. Vodil jih je prof. Robert Kenda, običajno telovadbno pa učitelj Josip Gorečan. Obe vrsti telesne vzgoje sta bili neobvezni, udeležba pa je bila kljub temu obilna.

Šolsko ravnateljstvo je v tistih časih kupovalo nogometne žoge in drugo športno opremo. Poročilo iz leta 1907. pravi, da je bilo med 607 učenci, ki so stanovali po zasebnih stanovanjih 229 drsalcev, 335 plavalcev in 204 kolesarji. Dijaki raznih internatov se niso udeleževali šolskih športnih iger, udejstvovali pa so se na svojih igriščih. Omenjene številke so nenavadno visoke: iz kronike ni razvidno, da so imeli dijaki skupne vaje v plavanju, drsanju ali kolesarenju in je zaradi tega verjetno, da so izdelali omenjeno statistiko le na podlagi izjav.

Dalje čitamo: »Ker so pokazali letos (1908) učenci višjih razredov veliko zanimanje za nogomet, smo jim odredili od 20. maja posebne ure za urjenje. Od tega časa so igrali vsakega lepega dne v treh moštvih po 22 igralcev.« Leta 1908 torej, ki velja za rojstno leto slovenskega nogometa, je bilo na klasični gimnaziji dejansko že šest nogometnih enajstoric! Igrali so večinoma med seboj, priredili pa so tudi nekaj tekem z II. državno gimnazijo in z višjo realko.

Pionirsko delo dr. Tominška

V šolskem letu 1910-11 je prevzel nadzorstvo nad šolskim športom vnet delavec na polju slovenskega planinstva dr. Josip Tominšek. Obširno poročilo o njegovem delovanju pravi, da so bili učenci nižjih razredov prav dobro izurjeni v croquetu, da pa so gojili tudi izletništvo in tenis. Šolska oblast je skrbela za to, da so imeli dijaki na razpolago loparje in žogice, pogrešali pa so primernih igrišč za tenis. Zaradi premajhnega igrišča za nogomet je reorganiziral dr. Tominšek gimnazijsko nogometno družino tako, da je imel 10 moštev po 6 igralcev.

Medtem ko so morali v prejšnjih letih v zimskih mesecih prekiniti s športnim udejstvovanjem, je vpeljal Tominšek zimske treninge v telovadnicah. Tam so se urili zlasti v plezanju, skokih in telovadbi na orodju. Spomladi 1910 so dobili dijaki veliko športno igrišče med takratno Šiškarsko alejo in Državno cesto: igrišče, ki ga je dala na razpolago mestna občina, je obsegalo 12.000 m². Dr. Tominšek je navezal stike tudi z Ljubljanskim športnim klubom, v katerem so bili zbrani prijatelji veslaškega športa. Imenovani klub je bil pripravljen sprejeti pod streho gimnazijski čoln, obljubili pa so tudi učitelja veslanja.

V kroniki naslednjih let, ko je prevzel nadzorstvo nad gimnazijskim športom prof. Kuno Kočevar, čitamo, da je odobrila oblast kredit za nabavko šolskega čolna, na plavališču v Koleziji in na drsališču v Tivoliju pa so dijaki uživali popust. Pričeli so tudi z nogometnimi tekmami proti dijaškim enajstoricam iz Triesteja, Gorizie in Kočevja. Na tekmi proti Triesteju, katero so igrali 7. maja 1911, so imeli že tisočglavo množico gledalcev, izid pa je bil 2:2. Istega leta so pričeli tudi z velikimi strelskimi tečaji za višješolce. Pri strelskih tekmah so podarili ugledni ljubljanski meščani veliko število lepih nagrad za zmagovalce, profesorski zbor sam pa je nagradil 16 strelcev.

V zadnjih letih pred svetovno vojno je bilo na gimnaziji vedno več prizadevanja za športni prospeh in utrjevanje učencev. V šoli so vpeljali obvezno odpiranje oken v glavnih odmorih, v času zračenja pa so morali dijaki na dvorišče. Nekaj, kar se nam zdi dandanes samo po sebi umevno, vendar čitamo tudi o tem v kroniki o telesni vzgoji. Začeli so tudi pregledovati higieno dijaških stanovanj in skušali skrbeti za to, da bi bili dijaki poučeni o škodljivosti alkohola in nikotina. Športni spored mladinskih popoldnevov se je razširil na gojitev raznih panog: nogometa, croqueta, tenisa, balinanja, kolesarenja, izletništva s teki čez drn in strn, veslanja, plavanja, drsanja, sankanja in tik pred svetovno vojno tudi smučanja.

Iz kronike je razvidno, da so gojili organizirano le igre in izlete, v ostalih športih pa so se urili več ali manj neorganizirano. Končno omenjamo, da je imel profesorski zbor klasične gimnazije v šolskem letu 1913-14 posebno sejo, na kateri je razpravljal o prospehu športnega udejstvovanja in telesne vzgoje. Z nastopom vojne so ukinili mladinske popoldneve, ki so bili pomembni za prvo dobo sloven. športa.

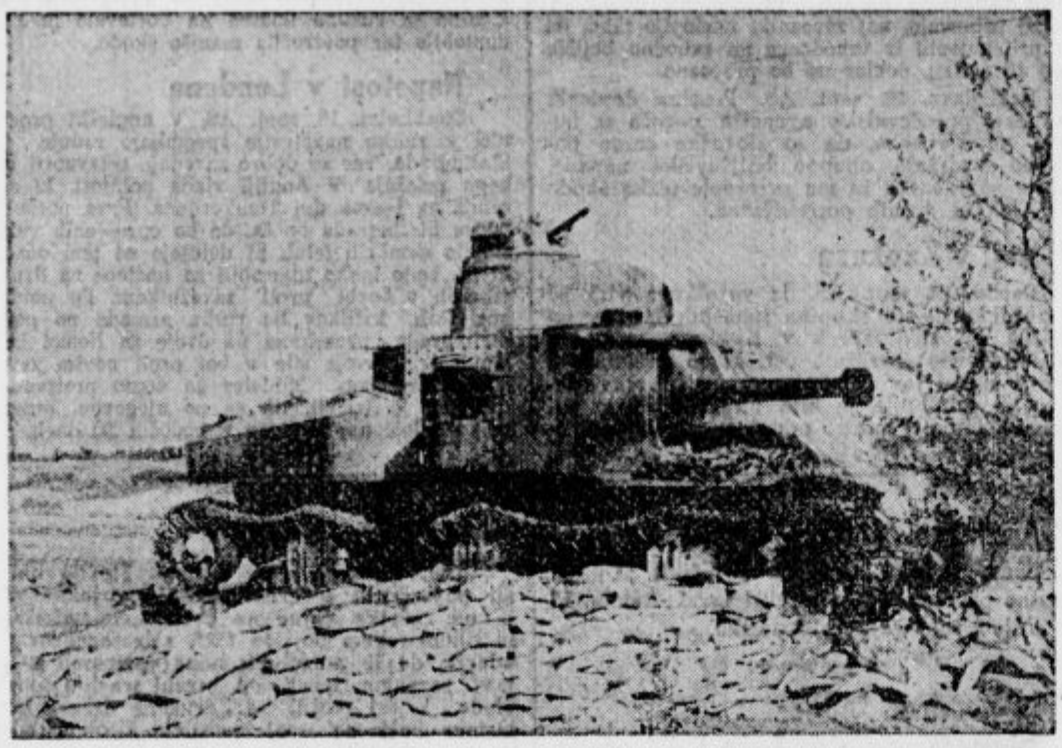

Sovjetski tank zadet in onesposobljen od strela italijanskega protitankovskega topa

Vatikan in dunajski kongres

Povem še, da sva govorila še o nekem drugem poglavju. O tem poglavju pa mislijo tukaj prav tako, kakor jaz sam. Prepričal sem se tudi, da so moji nazori o tem pravilni, dasi o njih tukaj vsi ne mislijo enako. Predno pa začnem te stvari razvijati, smatram za potrebno poudariti, da bi se motil tisti, ki bi mislil, da so tukaj samo Muratovi pristaši. (Murat je bil kralj v Napoliju. — Op. prev.) Tukaj so mi izrazili, da bi bili nadvse zadovoljni, če bi vedeli, da je Murat nekje drugod in ne tam, kjer je. Žele, da bi se vrnil na svoje mesto. Vse pa je odvisno od načina. Da bi Vam vse to dobro razložil, moram reči Vaši Eminenci, da so tukaj prepričani, da bi Murat postal pravi kralj v starem pomenu besede, če bi se sklenilo, da ga ne vržemo s prestola, ampak ohranimo. Tega nisem slišal samo enkrat, ampak so tudi drugi hiteli zatrjevati prav slične stvari. Murat bi tako postal pravo nasprotje jakobinca in bi postal velik Napoleonov protivnik, ker se mora pred njim samo bati, prav tako pa bi bil proti sleherni revoluciji, ker bi bilo v njegovo korist, da si ohrani tako lepo kraljestvo, kakor je neapeljsko kraljestvo.

Če pa bo opazil, da ga hočejo vreči s prestola, tedaj se bo v svojem vojaškem nagonu dvignil in se ne bo samo do zadnjega branil, da bi se ohranil na prestolu neapeljskega kraljestva, ampak se bo dvignil na prestol italijanskega kraljestva. Ker se ne bo mogel proti napadom braniti samo z napolijskimi četami, bo dvignil zastavo in proglasil italijansko kraljestvo, enotno in neodvisno, ki si ga toliki žele in sicer zlobni in tudi večina tistih, ki niso zlobni. Vsem bo slikal zlate gradove, postavil se bo na čelo vseh nezadovoljnežev, s prvim sunkom bo vdrl v cerkveno državo, v Toskano in v Lombardijo, nato pa si bo lahko dolgo odpočil. Vprašanje je, če se bo posrečilo obvladati ga, kar pa ni tako gotovo in to tembolj, ker si bodo številne države premislile, da bi znova šle v vojsko in mobilizirale 60 do 70 tisoč mož za tako podjetje.

Toda to ni vse. Lahko smo prepričani, da se v Franciji ne bi moglo razvijati kakšno gibanje, ki ne bi istočasno seglo v Italijo. Če pa se bo kaj zgodilo v Italiji, bo to gotovo vplivalo na Francijo. Če bi se Murat dvignil v Italiji, bi to učinkovalo tudi v Franciji, Francija bi se dvignila in nato bi bilo še težje urejati vse drugo. Zato sem se prepričal, da dunajski dvor na kongresu ne bo naravnost napadel Murata, Avstrija ne bo šla v vojno, da bi ga vrgla s prestola. S tega stališča je treba gledati na vso to zadevo in tako si je treba razlagati vse njegove obveze, vse glasnike, ki jih pošilja in druge njegove odredbe. Pač pa bi bilo mogoče Murata napasti s strani, to je sprožiti vojno v Siciliji, ta vojna ne bi bila italijanska in tudi ne evropejska. (Pri tem uporabljam izraze, ki sem jih tukaj slišal.) Prepričani so, da si vladar Sicilije želi nazaj kraljestvo in se pri tem naslanja na podporo svojih mogočnih sorodnikov. Ta bi prav lahko vrgel s prestola moža, ki ne bi mogel računati na sile cele Italije in to zaradi vlad, s katerimi živi v miru, prav tako pa si ne bi upal delati težav tam, kjer si ne bi želel sovražnikov. Zato bi moral računati samo z neapeljskimi četami in bi nazadnje moral odstopiti.

Tako gledajo na stvari tukaj in mislim, da se ne motim. Toda Vaša Eminenca bo čutila, kako velika tajnost je potrebna in jaz sem miren glede tega. Sicer je treba računati na to, da se tukaj mogoče gleda na stvari še kako drugače, ker mogoče računajo na potrebo zavezništva v Italiji, vendar sem prepričan, da je vse to tako, kakor sem pravkar razložil. Sicer pa more Murat računati samo na to državo, ne pa na Burbone in zato bo vedno na tej strani.

Na kongresu pa je sedaj položaj naslednji. Rusija vztraja pri tem in sicer proti volji Avstrije, Anglije, Francije, Spanije in drugih nemških knezov, da naj bo vsa Poljska pruska ali pa še bolje, da naj tudi ne bo ruska pokrajina, ampak poljsko kraljestvo, na prestol poljskega kraljestva pa bi sedel sam car Aleksander, kakor je bil Napoleon Bonaparte kralj Italije. Prusija je po volji svojega kralja in svoje vlade za to, da bi Rusija dobila Poljsko, v zameno pa bi si Prusija vzela Saško, za Saško pa ima že vsa zagotovila z ruske strani. Izgleda, da sta ti dve zadevi že tako urejeni in odločeni. Omenjeni državi, Rusija in Prusija to hočeta, druga zastopstva pa se omejujejo na to, da ne marajo pristati. Sicer pa se zaradi tega ne bodo vojskovale med seboj, dasi bi samo vojna mogla preprečiti, da se nameni s Poljsko in Saško ne bi izvedli.

Obe omenjeni zadevi se bosta izvedli, brž ko bi to dopuščalo notranje finančne razmere in zavezniške zveze med raznimi državami. Nemške zadeve pa med tem čakajo, da bi se poljsko in saško vprašanje uredilo. Sicer pa Saška sploh ni pripuščena k razpravam.

Včeraj pa so se počasi začele obravnavati tudi italijanske zadeve. Deloma so načeli Talleyrandov načrt, to je, da se je ustanovil odbor, sicer ne tako kakor je on želel, vendar pa se bodo razprave začele brez odlašanja. V odboru so zastopniki štirih držav in sicer ministri Avstrije, Rusije, Anglije in Francije. V ta odbor bodo od časa do časa poklicali zastopnike italijanskih dežela, kadar bodo obravnavali njihove zadeve. Poklican je že bil minister turinske vlade, s katerim sedaj obravnavajo njegove zadeve.

Ko bodo pa razgovori s turinskim ministrom končani, slutim, da se bo začelo razpravljati o točnih mejah Avstrije ob Padu, kakor to določa člen pariške pogodbe. Za tem bodo govorili o Parmi, ko se bo moralo odločiti, ali jo bodo dali Mariji Luizi, ali kraljici Etrurije ali pa njenemu sinu. Razprava o tem bo silno kočljiva. Ne vem, ali bom jaz poklican zadnji, ali pa poprej. Če bom poklican zadnji, bo boj zelo težak, ker bodo razna vprašanja že urejena. (Konec.)

Tako so komunisti ropali in uničevali ljudem premoženje

Sistematično so partizani uničevali narod — Njih nečloveštvo je šlo celo tako daleč, da so zastrupljali po vaseh bolnike — Ali je torej kaj čudnega, če je ljudstvo planilo nad te zločince!

Brilej se gre zunanjega ministra

Poročali smo že predvčerajšnjim, kako so v Dobrepoljski kotlini partizani pripravljali na volilnih shodih prebivalstvo na prve po tisočletjih res »svobodne« volitve. Po stari taktiki iz nekdanjih političnih bojev tudi niso pozabili na volilni guljaž za svoje volilce. Po komunističnem načelu naj bi ga dal seveda kdo drugi in ne partizani. To pot so si izbrali Cerkev, ki naj bi kot njihova zakleta sovražnica sama postala priganjač za njihove volitve. Volilni šlager naj bi bila uradna razglasitev in uzakonitev »osvoboditve« Dobrepoljske kotline. Te uradne razglase je prinesel sam partizanski zunanji minister dr. Brilej župnemu uradu in strogo naročil, naj jih 31. maja s prižnice slovesno razglase. Naredbe so bile naslednje: Oklic priključitve Dobrepoljske kotline k »svobodnemu« slovenskem ozemlju. Pravic ni nobenih, razen volilne pravice. Na osvobojenem ozemlju je prepovedano kakršnokoli časopisje. Dovoljena so le partizanska glasila. Vsem uradom je prepovedano uradovati z drugimi oblastmi izven »osvobojenega« ozemlja. Pošta ne sme prihajati več, uvedena je partizanska cenzura. Predloženi so bili tudi učni načrti za šolo. Obsegali so samo propagando za OF in petje partizanskih pesmi. Pri verouku se pojasnjuje marksizem. Vsemu prebivalstvu je bilo pod najstrožjimi kaznimi zapovedano sodelovati z OF, vsako izmikanje ali kritiziranje pa se kaznuje. Vse to in še kaj naj bi torej poslušalo ljudstvo s prižnice. Ubogo ljudstvo, če bi moralo sredi strašnega razdejanja poslušati to zakonodajo kakor boleč zasmeh! Župnik pa je na veliko jezo partizanov oglašenje s prižnice energično — odklonil.

»Po tisočletjih prve svobodne volitve«

Začetek junija, ko so bili uradni volilni shodi opravljeni, je prišel dan, ki bo z »zlatimi« črkami zapisan o dobrepoljski zgodovini. Prve res »svobodne« volitve! Joj, kako strašna ironija! V vasi so pridrveli do zob oboroženi partizani in začeli zganjati skupaj vse prebivalce. Pod njihovo svobodo so dobili volilno pravico vsi moški in ženske od 18. leta dalje. V svoji »naklonjenosti« do ljudstva so celo priznavali vsakomur ne samo aktivno, ampak tudi pasivno volilno pravico. Ko je bila tako sredi vasi skupaj zgnana vsa množica kakor čreda ovac, so jo partizani obkolili. Tako so hoteli zavarovati volilce, da ne bi kdo mogel nanje vplivati pri svobodni volilni odločitvi. Sredi množice je nato stopil na mizo govornik in v dolgem slavospevu opeval pomembnost tega znamenitega dneva, ko bodo vaščani lahko prvič svobodno volili vaški odbor. Ljudje so molče poslušali njegovo čvekanje in ko je mislil, da je ljudem že dovolj nasolil pamet, je potegnil iz žepa listek in z njega prečital imena vaščanov, ki jih je predlagal za vaški sovjet. Ker so zopet tako predlaganci kakor tudi vsi drugi volilci prestrašeni molčali, saj so stali za njihovimi hrbti oboroženi partizani, ki so jamčili za svobodne volitve, je govornik demokratično vprašal, če ima morda kdo kaj ugovarjati proti predlaganim članom vaškega sovjeta. Ljudstvo je zopet molčalo. Govornik je nato z močnim poudarkom ugotovil, da so prve svobodne volitve končane in da je bil vaški sovjet izvoljen enodušno in soglasno, in da se taka enotnost delovnega ljudstva še ni pokazala nikdar prej pri kakih drugih volitvah. Tudi na to mu nihče iz ljudstva ni odgovoril. Pa se je razjezil govornik in rekel, da to vendar ne gre, da bi končali volitve kar tako in da je treba vendar vzklikati izvoljenim tovarišem in jih tako počastiti. Kljub temu so ljudje molčali ko grob. Tako in podobno so prve »svobodne« volitve potekle v vseh vaseh kotline. Za zaključek pa je govornik povsod pojasnil, kakšno bo delo novo izvoljenega sovjeta. Imel bo nalogo popisati po vasi premoženjske razmere prebivalcev, čimbolj natančno. Kdor bo kaj utajil, se bo kaznoval s smrtjo. Vsi navzoči so občutili, da je bil pojem svobode v novo osnovani republiki res visoko oblikovan in so nato odšli vsi potrti na svoje domove.

Partizanska enakost: »Meni vse, tebi figo!«

Naslednji dan bi se moralo pričeti popisovanje. Nihče od izvoljenih, ki so bili večinoma vsi imenovani proti svoji volji — partizani so namreč s posebno naslado imenovali v vaške sovjete izrazite in načelne nasprotnike komunizma — tega seveda ni začel. Pa so prišli oboroženi partizani in se pridružili po dva ali trije enemu izmed odbornikov in ga gnali na popisovanje po vasi. Tako so hodili od hiše do hiše in popisovali premoženje in imetje. Partizani so ljudem pripovedovali in pojasnjevali, zakaj je to delo potrebno, namreč: po natančnih zapiskih, ki bodo sedaj napravljeni, bo mogoče vse premoženje enakomerno in po pravici razdeliti med vse vaščane. Ko je bilo popisovanje končano, so popise in sezname odnesli partizani in jih izročili glavnemu štabu. Berači in delomržneži v vaseh so se že veselili, češ sedaj bomo tudi prišteti med one, ki kaj imajo, čeprav ne bomo nič delali. Pa se je njihovo navdušenje hitro ohladilo. Partizani so zahtevali popise samo zato, da so točno zvedeli, kje ljudje še kaj imajo in kam naj pridejo ropat. In resnično, prav po teh seznamih so sedaj pod partizansko svobodo začeli partizani pleniti živila in drugo imetje, seveda zase. Od revežev v vasi in tudi od tistih, ki so bili v resnici pomoči in podpore najbolj potrebni, ni od vsega tega zaplenjenega blaga nihče dobil niti za ščepec. Da pa seveda ne bi mogel kdo očitati, da partizani kar plenijo, ne da bi dajali odškodnino, so za bolj vredne predmete tu in tam celo dajali — bone.

»Dobrepoljska republika« izdaja bone

S temi boni so se partizani posebno radi pobahali, kadar so kmetom odpeljali recimo zadnje živinče iz hleva. Bone so tiskali v svoji tiskarni v Strugah. Bili so to podolgovati lističi. Na eni strani je med dimniki bil narisan delavec, ki drži v rokah strgano verigo, čez vse to pa je bilo napisano, kakšno vrednost ta bon predstavlja. Na drugi strani bona pa je bilo z velikimi črkami napisano, da bo bon izplačan — tri mesece po popolni osvoboditvi. Ljudje so se jokali, ko so jim za živino dajali te lističe, za katere so vedeli, da ne bodo nikdar dobili niti groša. Kadar so bili kmetje sami med seboj, niso mogli drugače kot da so ugotovili, da partizanom ni do drugega kakor za to, da do zadnjega izropajo in uničijo prebivalstvo.

Blago za višje in njih milostljive, partizani pa razcapani

Gospodarsko in socialno je bila dolina sedaj »urejena«. Ker so bili partizani prav po cigansko raztrgani, so pač morali poskrbeti tudi za svojo zunanjo lepoto. Treba jim je bilo novih oblek, kajti vsi so prodajali platno na mestih, kjer ga dostojen človek res ne prodaja. Dobrepoljske trgovine so bile tedaj z blagom dobro založene, partizani pa so imeli točen popis zalog. Zato se je lepega dne pred vsako trgovino ustavil voz. Po nekaj partizanov, oboroženih do zob, je prišlo v trgovino in začelo se je nakladanje. Znosili so bale najrazličnejšega blaga na vozove in ko so delo opravili, se niti zahvalili niso, pa celo bone so »pozabili« dati. Pozneje so ljudje ugotovili, da je bilo blago razdeljeno, a le glavni partizanski štab in ves izvršilni odbor je dobil nove »uniforme«. Zlobni jeziki so po vaseh vedeli povedati tudi to, da so se na novo uniformirale tudi njihove »milostljive«, ki so se sprehajale po turjaškem gradu. Ko so partizani srečno končali zbiranje imetja na podlagi popisnih pol, pri čemer so nato pozabili na tako imenovano pravično razdelitev, je Dobrepoljska kotlina lahko napravila čudovito bilanco. Ničesar nisi več mogel kupiti, ničesar dobiti. Tudi najbolj nedolžnih in brezpomembnih predmetov ni bilo več na razpolago. Tudi šivank ne. Vse to so vzeli v oskrbo partizani, ki so se ponosno bahali, da so tako rešili ljudstvu njegovo premoženje, češ, da ga ne bi mogla zasesti italijanska vojska, če bi slučajno prišla v dolino. Obupano ljudstvo pa je ob tem zasmehu moralo — molčati.

Nezaslišano: vsa dolina je bila »izdajalska«!

Svoboda je postajala vedno občutnejša, vedno otipljivejša. Kar na lepem so partizani, ki jih je strašno bodlo to, da jim nihče od prebivalstva ne zaupa in nihče prostovoljno ne stori zanje ničesar, začeli kazati svojo jezo nad ljudstvom. Hoteli so se deloma maščevati za odpor ljudstva, deloma pa ga prisiliti, da bo, hočeš — nočeš, moralo z njim v gozdove. Po vseh vaseh se je začela gonja proti prebivalstvu, proti poštenjakom. Kot povsod za to so porabili dejstvo, češ, vojaške oblasti so izvedele, kaj se godi v »osvobojenem ozemlju«. To ne bi bilo mogoče, če ne bi bilo med prebivalstvom »osvobojenega ozemlja« vse polno izdajalcev, ki poročajo vojaškim oblastem o »osvobodilnem« gibanju partizanov. Ljudstvo je dobro vedelo, da je vse to prazna pretveza, saj ni bilo treba ničesar izdajati: sabotažna dejanja, prekopane in zaprte ceste so dovolj jasno same govorile, kaj se pripravlja v dobrepoljski kotlini. Toda za partizane je bila pretveza dovolj dobra, da so izrekli nad vsem prebivalstvom »osvobojenega« ozemlja — kazen. Izšli so lepaki, v katerih je bila pod smrtno kaznijo prepovedana hoja iz ene vasi v drugo. Lepak je to utemeljeval s tem, da bo tako vsaka izdaja, kaj se godi po vaseh, onemogočena. Prepoved je seveda zadela strašno prav vse prebivalce. Bilo je to v času, ko je bilo na polju največ dela. Zato so njive ostale neobdelane in tudi sena ni bilo mogoče pospraviti. Pa kaj je to brigalo partizane! Njim je šlo le za to, da bi beda v »osvobojenem« ozemlju zrasla do vrhunca.

Nalašč izzvani spopadi naj prisilijo kmete, da bi zbežali k partizanom

Ker so čutili, da tega ne bodo dosegli samo z odredbami, so sklenili izpeljati zločinski naklep in spremeniti sedaj mirne, čeprav »osvobojene« vasi, v bojno področje. Zato so na obletnico vojne z Rusijo 22. junija in na kresni večer po vseh vrhovih »osvobojenega« ozemlja kurili kresove in zažigali rakete, na katerih mestih pa so napravili iz kotline zahrbtne izpade, na katerih so iz zased skušali napadati italijansko vojsko. Dobili so seveda odgovor kakor so ga zaslužili. Sedaj je prišel pravi čas zanje. Umikali so se počasi in tako, da so streljali iz kmečkih hiš po vaseh, ki so jih kljub joku in prošnjam domačih zasedli. Na srečo med nirnim prebivalstvom ni bilo mnogo žrtev, v glavnem nekaj ranjencev. Pač pa je bila pri teh spopadih poleg nekaterih drugih hiš popolnoma porušena šola v Strugah, katero so si zbrali partizani za skladišče vsega naropanega blaga. Tako so bile tudi vse njihove zaloge v celoti uničene.

Beg ljudstva pred partizani

Ljudstvo je čutilo, da hočejo partizani na vsak način doseči to, da bi v vsej dolini zavladala popolna beda in obup. Da bi to preprečilo in da se umakne partizanskemu strahovanju, so začeli ljudje v vseh vaseh dobrepoljske kotline bežati. Začeli so seliti iz hiš zadnje imetje, ki so jim ga partizani pustili. Prav vse: pohištvo, orodje, les in vse drugo so znesli iz hiš in gospodarskih poslopij ven na polja in v najbližje gozdove. Tudi niso nič več stanovali doma. V gozdovih, po raznih jamah so prebivali noč in dan, tudi živino so odpeljali s seboj. Beda je bila v resnici nepopisna. Partizani so se jim smejali in se norčevali iz bojazljivih kmetavsov. Partizanski kolovodje pa so bili nad vse zadovoljni. Saj je njihova setev odlično zorela, pot v revolucijo se je dobro pripravljala: ljudstvo je že obubožano, zbegano, lačno, končno bo celo partizanski rešitelj dobrodošel.

Partizanski zdravnik zastruplja kmečke ranjence

Partizane je skrbela samo ena stvar: preprečiti je bilo treba, da ne bi vojska rešila prebivalstva njegovega trpljenja. Zato je bilo treba vcepiti prebivalstvu še prav posebno sovraštvo do italijanskega vojaka. In izmislili so si v resnici peklenski načrt. V svojih glasilih in z živahno ustno propagando so začeli konec junija širiti med vsemi kmetovalci gorostasno novico, da strelja italijanska vojska z zastrupljenimi kroglami. Ker so nekateri kmetje imeli pri sebi še od prvih spopadov nekatere ranjence, laž ni užgala. Ranjencem so se namreč rane lepo celile in nikjer ni bilo opaziti kakega zastrupljenja. Pa so videli partizani, da morajo svojo laž podpreti. Nič lažjega! Kar čez noč se je začel zločinski partizanski zdravnik z vso dobrosrčnostjo zanimati za vse kmečke ranjence. Za vsakim je stikal toliko časa, da ga je končno vendarle našel. Vsakega je najprej »vestno« pregledal, zmajeval z glavo, češ, da se mu zdi kljub dobremu videzu rana še vedno nevarna in da se boji zastrupljenja, saj so vendar krogle bile zastrupljene. Vsako rano je zato prevezal in položil nanjo poseben obliž, ki naj bi preprečil zastrupljenje. In glej, kar hitro so začeli dobivati ranjenci hudo vročino, začelo se jim je blesti, domači pa vsi v strahu, kaj bo sedaj, bolniku se je poslabšalo. Vendar ljudje niso nasedli. Tudi sedaj ni užgala partizanska laž. Kljub grožnjam s smrtjo so na skrivaj in res v smrtni nevarnosti odpeljali nekaj ranjencev mimo partizanskih straž iz kotline in naprej v ljubljansko bolnišnico. Že na kolodvoru, še bolj pa v bolnišnici, so zdravniki ugotovili, da vročina ranjencev izvira od zastrupljenih obližev, ki so bili položeni na rane. Mera hudobije je bila polna. Ljudstvo je sedaj vedelo, da so bili partizani celo pripravljeni zastrupljati nedolžne ranjence samo zato, da bi osovražili pri njih italijansko vojsko. Tako so bile razmere v partizanskem »raju« dobrepoljske kotline konec junija.

JAROSLAVU KIKLJU

ob šestmesečnem jubileju mučeništva.

Šest mesecev — o, to je drag spomin —
kar si odšel od nas ves zmagovit,
naš vzor si ti in nove dobe svit
slovenske zemlje mučeniški sin.

Glej, nekdaj so hvalili ta zločin,
a danes se je vsem odprl vid;
ti zmagovalec si in si naš ščit,
ki zmotam oznanjuješ njih pogin.

O Jaro, bil si žrtev strašne zlobe,
zdaj ti si nam poroštvo nove dobe,
ki že se svita iz temè viharja.

O Bogu hvala, da oči odpira
zdaj tvoja žrtev in da tvoja vera
mogočne upe v dušah nam ustvarja!

A. S.

Gospodarstvo

Racionalizacija v italijanskim bombažni industriji

Odbor za proučevanje racionaliziranja v italijanski industriji je dovršil svoje delo, v kolikor tiče bombažno industrijo. Po sklepu tega odbora bo znašal od 1. oktobra dalje delovni čas v vseh teh podjetjih 32 ur tedensko. Pretežno žensko in mladoletno delavstvo, ki bo na razpolago radi zmanjšanja delovnega časa, bo izbrano po socialnih in družinskih vidikih, dočim bo kmetijsko delavstvo, dano na razpolago kmetijstvu. V mesecih december, januar in februar bo ukinjeno delo v vseh bombažnih tovarnah razen v onih, ki razpolagajo z lstnimi električnimi centralami ali z omrežjem, ki ni zvezano z nacionalnim omrežjem. Delavci, ki so na razpolago podjetjem, bodo dobivali iz blagajne za izravnave mezd 75 odstotkov zaslužka, ki odgovarja normalnemu 40 urnemu tedenskemu delu. Tudi dopuste bo moralo delavstvo izkoriščati v tem času.

Na ta način bo v zimskih mesecih dosežen velik prihranek pri potrošnji električnega toka, kar bo lahko prišlo v korist onim industrijam, ki delajo naravnost za vojne dobave. Nadalje je zmanjšanje delovnega časa in začasna ustavitev dela tudi v zvezi z manjšimi razpoložljivimi količinami surovin. Zlasti pa se je odbor pečal z vprašanjem delavstva, ki bo zaradi teh ukrepov ostalo na razpolago. Predvsem je računati, da bo vse delavstvo našlo takoj zaposlitev v kmetijstvu, ki potrebuje zelo veliko delovnih sil.

Prijava terjatev napram Hrvatski

AS. Do 10. oktobra t. l. se morajo prijaviti Nacionalnemu zavodu za zamenjavo z inozemstvom, Roma, Via del'Umiltà 43, vse partije kreditov, ki jih imajo fizične ali pravne osebnosti, ki stanujejo v Italiji ter na bivših jugoslovanskih ozemljih, sedaj priključenih Italiji, napram fizičnim in pravnim osebam, ki stanujejo v Neodvisni državi Hrvatski, ki so nastale pred 10. aprilom 1941. Te prijave je treba poslati v obliki seznamov, ki morajo vsebovati: italijanskega upravičenca, hrvatskega dolžnika, znesek terjatve, datum, kdaj je ta terjatev nastala, narava obveznosti in če je bil znesek med tem že plačan po hrvatskem dolžniku pri kakšnem denarnem zavodu na Hrvatskem v korist italijanskega upnika. Nobenih prijav ni treba vlagati za one terjatve in jih zneske, ki so bile svoječasno plačano po hrvatskih protistrankah v klirinški račun Italija-Jugoslavija.

•

Nezaposlenost v Evropi. Gospodarski bilten agencije Stefani piše iz Berlina: Sedaj bodo mobilizirane zadnje rezerve evropskih delavnih moči. V juliju lanskega leta je bilo pri posredovalnih uradih za delo na celinski Evropi vpisanih še 2.4 milij. nezaposlenih, sedaj pa je to število padlo pod 1 milijon. Samo na Švedskem, kjer država ne nadzira dela, je število nezaposlenih razmeroma visoko: 130.000, to je za sto odstotkov več kot pred vojno. V ostalih deželah velik del nezaposlenih ne more biti zaposlen, ker gre dejansko v polovici za delavstvo, ki ni več sposobno za delo ali pa samo za lažja dela. Da se ne bi preveč povečala zaposlitev žensk, je edina možnost vpostaviti pravilno razmerje med razpoložljivimi delovnimi silami in potrebami v tem, da se poveča kakovostni donos dela, pa tudi količina dela, kar se da doseči predvsem z izboljšanjem strokovne vzgoje.

Ali si se že naročil na najboljši tednik »Domoljub«?

KULTURNI OBZORNIK

Čas, št. 4—5

Uvodno razpravo v nov zvezek znanstvene revije Čas (ki obsega dvojno številko 4—5 36. letnika) je napisal univ. prof. dr. J. Janžekovič ter se je v njej lotil zanimivega problema, kako so se **naravoslovne znanosti v zadnjih desetletjih pokristjanile.** Zanimivo je, da je na ta problem, ki se je v inozemski literaturi že obravnaval, prišel pisatelj na podlagi naše znanstvene revije Časa in njega predhodnikov Rimskega katolika in Katoliškega obzornika. Kako pogosti so bili včasih v njih članki o razmerju med vero in znanostjo! Kako se je pobijalo nasprotje med njim, ki ga je tedanja doba tako poděrtavala! Koliko se je pisalo o darvinizmu, o problemih iz fizike, astronomije, kemije itd. Zdaj pa so take razprave prava redkost. Kaj se je zgodilo? Katoliška apologetika se je preusmerila. Umaknila se je za bojno črto, ki je odbijala napade, prihajajoče s področja naravoslovnih ved, ker ji je — zmanjkalo sovražnikov. Ta preokret je tako zanimiv, da si ga zato hoče g. profesor natančneje ogledati in ga komentirati. In tako je nastal ta članek, v katerem je najprej pokazan materializem in pozitivizem XIX. stoletja in porast naravoslovnih znanosti, ki so skoro vsak dan našle nove iznajdbe. Kako klavrna je bila tedaj stara romantična filozofija kakega Hegla v primeri z novimi iznajdbami materialističnega sveta! Tako je ta čas postal velik nasprotnik krščanstva in njegovega razodetja, njegove vere, ter je sploh smatral filozofijo in vero za plod domišljije in neresničnosti. Apologeti so sijajno branili resničnost vere, toda mlad človek je bil nezaupljiv — in pristavimo mi, je hotel biti vedno moderen in na najnovejši stopnji razvoja v svetu, zato je propagiral materializem in scientizem tudi tedaj, ko se je v svetu že — preživel. Ta veliki preobrat v znanosti, odpor proti materializmu in scientizmu, ki ga je začel l. 1874 Boutroux, pa je vsebina drugega poglavja. Pisatelj se ozira predvsem na razvoj filozofije v tem času, ki se je z glavnimi predstavniki francoske filozofije sicer uprl scientističnemu racionalizmu, zašel pa v neki znanstveni skepticizem, v znanstveni realitivizem, ki je krščanstvu v bistvu sicer še bolj nasproten. V resnici pa je bil veri bolj prijazen, kajti smatral jo je za eno izmed »hipotez«, enakovredno svojim hipotezam, dočim ji je pozitivna znanost popolnoma odrekala vsako pomembnost. Tako je začetek XX. veka že gledal v veri neko plodno hipotezo, zaradi česar je postala veda iz nasprotnice prijazna soseda in celo zaveznica religije. Tretje poglavje pa nam prikazuje zanimivo anketo iz leta 1926, ki jo je sprožil pisatelj de Fleurs od Francoske akademije ter predložil drugim članom vprašanje: »Ali je znanost nasprotna religioznemu čustvu?« Od 88 članov Akademije jih samo 15 ni odgovorilo, a niti eden ni odgovoril, da vidi med vero in znanostjo nasprotje! To je dovoljšen znak za spremembo duha v tem času. Učenjaki največjega svetovnega imena predavajo sedaj o apologetičnih vpršanjih (Planck, Hartmann, Bavink itd.). K temu pre obratu je največ pripomogla epistemologija, to je razglabljanje o pogojih in bistvu znanstvenega prizadevanja. V zadnjem času pa usmerja učenjake k veri — fizika. S tem se pisatelj ukvarja v zadnjem poglavju Sodobna fizika in religija, kjer ugotavlja, da sodobna fizika ni samo strpna do religije ali prijazna, temveč podaja naravnost nove dokaze za bivanje božje. — Lep je zaključek članka, ki smo ga zaradi važnosti podrobneje podali. Podana je v kratkih stavkih vsa doba borbe za vero: v XIII. stol. je bil boj med filozofijo in teologijo, ta ločitev se je po zaslugi sv. Tomaža izvedla Cerkvi v prid: samostojna filozofija je postala zaveznica teologije. Pozneje se je ločevala znanost od filozofije. Tedaj pa katoliški svet ni imel takega genija, ter se je zato znanost sprevrgla v nasprotnico vere. Toda danes je tudi ta nevarnost za vselej odstranjena: scientizem se ne bo nikoli povrnil. Toda večni Nasprotnik ne bo miroval. Gotovo že snuje novo bojišče proti Cerkvi. — Druga razprava je posvečena **razvoju pravne filozofije na Slovenskem** in jo je napisal dr. iur. et phil. **Rudolf Trofenik.** Na devetih straneh je podana linija razvoja slovenske pravne filozofije od 19. stoletja dalje, kajti preje kljub lepemu številu velikih pravnikov in kljub posebni pravni reviji Slovenci niso imeli pravne filozofe, samo pravne pozitiviste. Šele pozneje se je začelo vprašanje: Kaj je pravo in odkod njegov izvor? In kako so odgovarjali na ta problem posamezni filozofi, da pisatelj kratek prerez, ki sega tako v razvoj slovenske filozofije kakor tudi prava. Med tomisti, ki se pečajo s pravom, imenuje začetnika Lampeta, Ušeničnika, Kreka, Jeraja, Močnika in Odarja. Bolj ga zanimajo pravnofilozofske razprave Janka Pajka, ki pa ni bil jurist. **Prava slovenska pravna filozofija se začenja šele s Pitamicem,** ki se je kot jurist in filozof prvi temeljito lotil pravnofilozofskih vprašanj ter ga šteje med najodličnejše pripradnike Kelsenove šole. Drugi pravni filozofi so še pokojni Žolger, Furlan, Jurkovič in Gorazd Kušej. Zaključujeta pa ta pregleda tako odlična filozofa, kakor je pravnik filozof Spektorskij, ki deluje med nami, ter prof. Veber. Končni rezultat je, da smo bili Slovenci kot majhen narod v pravni filozofiji pretežno objektivno usmerjeni, ter ga ni med njimi, ki bi dajal državi atribute, kakor jih je dajala Laband-Jellinekova šola. — Znani naš slovenski folklorist dr. **Fr. Kotnik** je napisal tretjo razpravo **o osnovah slovenske ljudske medicine.** Pod to si predstavljamo razne zdravilne rastline, pa tudi mazaštvo, zvezano z raznimi coprnijami. In temu zdravljenju išče Kotnik osnov v dobi, ko verskega vprašanja ne moremo ločiti od zdravstvenega. V to prvo dobo moremo priti samo preko etimologije imen. Vrač in bali sta bila prva zdravnika. Kotnik raziskuje, kakšne so bile besede teh zdravnikov«, to so bili zagovori (čarovni izrek). Iz poganske dobe nam ni ohranjen noben zagovor, vsi so bili pozneje zapisani. Ob tej priliki podaja Kotnik glavno slovensko literaturo o zagovorih po kronološkem redu. Posebno poglavje je posvečeno samostanom kot širiteljem zdravilstva. Tu je zbrano lepo gradivo, kako so se na Slovenskem širili samostani, ki so imeli v programa tudi bolniško službo ter dokazi zanjo na naših tleh. Iz teh samostanskih lekaren se je širila domača medicina po deželi ter postala »ljudska medicina«. Iz tega časa so ohranjeni razni zapiski rastlinskih imen, ki pridejo pri zdravljenju v poštev. Tako je bila krščanska karitas tisti motiv, ki je navajala samostance v prvih časih k zdravljenju bolnikov, kakor mora tudi današnji misijonar imeti precej pojma o zdravljenju. Sledovi naše sedanje »ljudske medicine« pa nas vodijo z vračem, balijem in zagovori v staroslovansko pogansko dobo preko Nemcev in Grkov prav v Zakrpatje in orient, z zdravili in botaniko pa preko sv. Hildegarde k Pliniju in Grkom. Krščanstvo pa zdravi tudi z molitvijo.

To so glavne tri razprave te dvojne številke. Slede samo še ocene novih knjig, kakor so Tomšičevo Vojno in nevtralnostno pravo (Dr. I. B.), Trstenjakova Metodika verouka (drf). Fajdigovi Moralni čudeži (Jan Oražem) ter nemško Sv. pismo za življenje (Fabijan).

Revija je glasilo Leonove družbe ter stane letno 30 lir. id.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 19. septembra: Kvatre; Januarij, škof in mučenec; Konstancija, devica in mučenica; Pompoza, devica in mučenica; Pelej, mučenec.

Nedelja, 20. septembra: Agapit I., papež; Evstahij, mučenec; Favsta, devica in mučenica; Teopist, mučenec.

Novi grobovi

† **V Zagrebu** je 11. septembra po kratki bolezni umrl gospod **Miloš Lenarčič**, cand. techn., edini sin veleindustrijca g. inž. Milana Lenarčiča z Verda. Naj mu sveti večna luč! Žalujočemu g. očetu naše globoko sožalje!

*

— **Vsi Dolenjci so vljudno vabljeni, da se** udeleže v nedeljo, 20. **septembra 1942 ob 5** popoldne našega skupnega romanja k Mariji Pomočnici na Rakovnik. Pridite vsi!

— **Ravnateljstvo I. moške realne gimnazije v Ljubljani** javlja, da bo *sprejemni izpit* v šoli *na Grabnu* dne 21. in 22. septembra. Prijavljeni učenci naj se zberejo 21. t. m. ob 8 na hodniku v I. nadstropju. S seboj naj prinesejo pero, svinčnik in pivnik. *Nižji in višji tečajni izpiti* se bodo začeli dne 23. septembra ob 8 v poslopju gimnazije za Bežigradom.

— **Privatna dvorazredna trgovska šola Zbornice za trgovino in industrijo,** Gregorčičeva ulica št. 27 (Trgovski dom, poleg Visokega komisariata), vpisuje vsak dan dopoldne.

— **Po deževju hladneiše.** Od 7 zjutraj v četrtek naprej je še nekoliko rosilo, tako, da je ombrograf zaznamoval še 0.1 mm dežja. V septembru je bilo doslej sedemkrat deževno in je v tem času padlo do 52.3 mm dežja. Že v četrtek dopoldne se je začelo počasi jasniti ter se je popoldne do dobra zjasnilo. V petek zjutraj je nastopila gosta jesenska megla. Bilo je zjutraj prav hladno. Nekateri so se že oblekli v toplejše suknje. V tem poletju je sedaj v drugič, da je jutranji temperaturni minimum padel pod + 10° C, prvič je to bilo 28. avgusta in v drugič sedaj v petek, 18. t. m., ko je toplomer dosegel + 9° C. V četrtek, 17. t. m. pa je tudi dnevna temperatura znatno padla. Bilo je največ + 19.2° C Barometer pa je od 767.7 padel na 764.4 mm. Stanje je še vedno nad normalo.

— **Kupčije s hišami in zemljišči.** Zemljiška knjiga je zaznamovala v zadnjem času nekatere manjše kupčije z zemljiškimi parcelami. Jakob Petrič, posestnik v Ravnah pri Hotederšici, okraj Logatec, je prodal Ani Zalokarjevi, trgovki v Ljubljani, Mestni trg št. 19, zemljiško parcelo št. 572/3 k. o. Spodnja Šiška v izmeri 360 m² za 14.400 lir. Kvadratni meter je bil po 40 lir. Ista kupovalka Ana Zalokarjeva je dalje kupila od Ivana Zakotnika, posestnika v Koseznah št. 1, Podutiška ulica št. 19, zemljiško parcelo št. 568/4 k. o. Zgornja Šiška v izmeri 412 m² za 16.480 lir. Tudi v tem primeru je bil kvadratni meter po 40 lir.

— **Sladkorna pesa v naših krajih.** V Ljubljanski pokrajini prej nismo sadili sladkorne pese. Vse sladkorne tovarne bivše Jugoslavije so se nahajale v Banatu in Bački, le ena na ozemlju bivše Srbije. V bivši Sloveniji ni bilo nobene sladkorne tovarne, dasi je sladkorna industrija nekoč prav v Ljubljani lepo uspevala. Toda v stari »cukrarni« so pred stoletjem predelovali le sladkorni trs v sladkor, ko pa je nastopila po evropskem kontinentu zmagovito pot sladkorna pesa, je morala ljubljanska sladkorna industrija likvidirati. Zadnji dve leti pa so naši kmetje in pridelovalci le zasadili del svojih njiv s sladkorno peso. Ta pesa ima v naših krajih mnogo manjši odstotek sladkorja, kakor kje v Italiji ali na jugu Balkana, ker pač pri nas kultura te pese ni tako razvita in znana, dasi bi naše podnebje tudi ugajalo sladkorni pesi. Kmetje sladkorno peso sejejo in goje bolj za živinsko krmo, namreč za prašiče, ker je mnogo bolj redilna od navadne živinske pese, neprimerno bolj pa še od navadne vodene repe. Iznajdljive gospodinje pa so sladkorno peso uporabile tudi za nekaj drugega, namreč kot dodatek pecivu. Izvrstno namreč nadomešča v pecivu (v štrukljih in sličnem) dražje sadje. Povrh tega pa je treba tako pecivo dosti manj sladiti kakor drugo, ker koščki pese že sami nadomeščajo sladkor. Iz tega razloga je tudi mnogo ljubljanskih malih pridelovalcev pridelalo letos nekaj sladkorne pese.

JALEN je spisal uvodno povest I. del trilogije **BOBRI** za II letnik najboljše in najcenejše zbirke knjig „Slovenčeve knjižnice". Ne bo Slovenca, ki te knjige ne bi z največjim zanimanjem vzel v roke. V povesti oživi „Veliko jezero" Ljubljansko barje z mostiščarji, živalmi, rastlinstvom itd. Najboljši naš pisatelj je spisal prvo knjigo iz davne zgodovine, iz naše Ljubljane, oziroma nje okolice.

JALEN je o knjigi „Sam", ki I. del velike trilogije **BOBRI** prikazal tako močne like naših mostiščarjev, da nam v vsej pesrosti stopajo pred oči. Goršetove slike pa nam jih oživljajo in dajejo knjigi neprecenljivo vrednost. Kdor bo hotel poznati Ljubljansko barje pred 3000 leti bo moral poznati Jalenovo knjigo „Sam".

JALEN naš pisatelj planin je šel v I. delu trilogije **BOBRI** iskat motivov za svojo povest v dolino — na Ljubljansko barje. — V povesti zaživi zopet pisateljeva lovska žilica. Seveda lovi bobre z pastmi, ribe s harpunami, ptice, risa s puščicami, medveda s sulico itd. — Pisateljevo pero nam čara naravo, lepoto jezera, dolin in gora, da se nam duša odpočije. Naj se vsak naroči zato na najboljšo družinsko zbirko knjig „Slovenčevo knjižnico", dokler je še čas! Vsaka knjiga bo za naročnike stala le 6 lir. Za nenaročnike, bodo knjige dražje! — Prva knjiga bo izšla 1. oktobra tega leta. Druga knjiga bo veličasten roman iz Kristusovih časov

Neznani učenec

ki popisuje vso propalost poganskega sveta in Vstajenje. — Ta knjiga bo izšla 10. oktobra t. l. Propagirajte to vredno družinsko zbirko knjig pri svojih znancih in prijateljih.

Kdor nam pridobi 5 naročnikov na zbirko bo dobival knjige zastonj.

Na „Slovenčevo knjižnico" se naroči lahko prav vsak, tudi ori ki niso naročeni na naše časopise Zato propagirajte te knjige tudi med nenaročniki naših listov! Med njimi boste najhitreje pridobili 5 naročnikov in tako sami dobili 38 prelepih knjig zastonj. Vsak naročnik „Slovenčeve knjižnice" bo dobil 2 knjigi za nagrado! — Pišite enostavno dopisnico na „Slovenčevo knjižnico, Kopitarjeva 6, Ljubljana"

Ljubljana

l **Simfonični koncert,** ki bo v proslavo 150-letnice rojstva slavnega opernega skladatelja Rossinija, je preložen in se bo definitivno vršil v petek, dne 25. septembra ob pol 7. uri zvečer v opernem gledališču. Naslednji dan bo pravtako v operi uprizoritev Rossinijeve opere Seviljski brivec. Vstopnice za koncert bodo od torka dalje v predprodaji v operi.

l **Poslovilni večer lektorja Nemške akademije dr. Drünerja.** Za svoj zadnji večer pred odhodom na vojno dolžnost je lektor Nemške akademije *dr. Drüner* sestavil lep spored, s katerim je z besedo umetnikov in glasbo razodel svoje globoko pojmovanje nemškega poslanstva na svetu ter svoje veliko prepričanje v idealni svetovni mir po tej veliki vojni. Kot izredno kultiviran in globok znanstvenik in umetnik je sam izbral tiste odstavke iz nemških umetnikov in zgodovinopiscev, ki predstavljajo najbolj plastično velike postave iz nemške zgodovine: Karla Velikega (Einhart), cesarja Friderika I. (A. Stifter), princa Evgena (Srbik), Friderika Velikega (Henri de Catt) ter Hitlerja (neznani pesnik iz Hitlerjeve mladine). Zaključil pa je s pesmijo C. F. Meyerja o svetovnem miru, ki je dal tudi motto tega večera: tedaj se izgradil bo državni red, / ki poiskal bo mir za ves ta svet! Med te odlične recitacije pesmi, umetniške in znanstvene proze je pa vključil tudi koncertne točke reprezentativne nemške glasbe, ki jih je sam izvajal na klavirju, namreč Bacha (»Passacaglia« v d-mollu, »Fuga« v Es-duru) ter Beethovna (Largo v C-duru ter Pogrebnico na smrt heroja). Tako se je izkazal dr. Drüner tudi kot *pianist*. Lep umetniško in programsko enotni večer je vzbudil pri članih veliko navdušenja ter so se predstavniki nemške družine v Ljubljani s prisrčnimi besedami poslovili od svojega lektorja.

l **Formularji za prijavo kuriva so tostran kontrolne črte** že dostavljeni po vseh hišah. Kdor jih navzlic temu še ni dobil, naj gre takoj ponje k vratarju na magistrat, ker morajo biti vsi formularji pripravljeni za raznašalce, ki jih že pobirajo po hišah. Nihče naj pa izpolnjenih formularjev ne nosi na magistrat ali na korporacijski svet ,ker pridejo uslužbenci mestnega preskrbovalnega urada sami v vsako hišo ponje. Spet opozarjamo, naj *podnajemniki* ne pišejo svojih formularjev, ker jih jim ni treba imeti, temveč morajo biti njih podatki na najemnikovem formularju.

l **I. dekliška meščanska šola v Ljubljani.** Učenke, ki so bile dne 17. septembra zadržane, morejo delati popravni ozir. razredni izpit dne 29. septembra 1942 ob 9 dopoldne v šoli na Grabnu. Upraviteljstvo.

l **Uršulinska gimnazija.** Sprejemni izpiti bodo 22. in 23. septembra. Izven meje stanujoče učenke lahko dobe pri ravnateljstvu potrdila za prehodnice.

l **Vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofov učni zavod« v Ljubljani, Domobranska cesta št. 15, za enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti** je vsak dan dopoldne od 8 do 12 in popoldne od 3 do 6 ter traja do 5. oktobra. Tega dne prične redni pouk. Podrobne informacije in brezplačne prospekte dobite v pisarni ravnateljstva.

l **Uprava narodnega gledališča v Ljubljani** opozarja na razpis abonmaja za novo gledališko sezono, ki prične 1. oktobra. Prijave sprejemajo v veži Dramskega gledališča vsak dan od 10. do 12. in od 15. do 17. ure popoldne v ponedeljek 21. t. m. Od torka od 10. ure dalje bodo vsa razpoložljiva mesta na razpolago novim interesentom. Uprava vabi k številnemu vpisu.

l **Razstava akad. slikarja Tineta Gorjupa.** V nedeljo, 20. t. m. bo odprl svojo razstavo v Jakopičevem paviljonu slikar Tine Gorjup in sicer ob 11 dopoldne. Uvodne besede bo imel predsednik Društva slovenskih umetnikov prof. Saša Santel. Tako razstavlja Tine Gorjup svojo prvo kolektivno razstavo v Ljubljani, kajti pred tem jo je imel že v Kranju, kjer je služboval kot profesor risanja na tamkajšnji gimnaziji. Prvikrat pa je nastopil pred slovensko javnostjo v Ljubljani v družbi z Lavrinovo in Baro Remčevo. Pozneje je razstavljal tudi v drugih krajih z velikim uspehom. O slikarju bomo še govorili, sedaj samo naznanjamo njegovo razstavo, ki bo odprta od 20. septembra do 11. oktobra.

l **Zidarje in stavbne delavce** vljudno vabimo na sestanek, ki bo v nedeljo, dne 20. septembra ob 9 dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, Miklošičeva cesta 22, pritličje. Na sestanku bomo poročali o mezdnem gibanju stavbnega delavstva in o zaščiti delavcev pri javnih delih. Zaradi važnosti razgovora vsi vljudno vabljeni. — Skupina zidarjev pri Pokrajinski delavski zvezi.

l **Krznarske in tapetniške pomočnike** vabimo na sestanek, ki se bo vršil v nedeljo, dne 20. septembra t. l. ob 10.30 dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, Miklošičeva cesta 22, I. nadstropje, soba št. 5. Na sestanku bo referent oddelka poročal o kolektivni pogodbi, ki naj se sklene za navedeni stroki in o ostalih aktualnih vprašanjih. Z ozirom na važnost dnevnega reda vse vljudno vabimo. — Oddelek industrijskih delojemalcev PDZ.

l **Oddelek industrijskih delojemalcev PDZ** vabi vse delavstvo, zaposleno v *živilski industriji v Ljubljani*, da se udeleži strokovnega sestanka, ki bo v nedeljo, dne 20. septembra ob 9 dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, I. nadstropje, soba št. 5. Dnevni red sestanka je silno važen, zato naj ne bo delavca te stroke, ki se ne bi udeležil sestanka.

l **Delavci v elektromehaničnih in sorodnih delavnicah** so vabljeni, da se udeleže strokovnega sestanka, ki bo v nedeljo, dne 20. septembra ob 10 dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, I. nadstropje, soba št. 8. — Oddelek industrijskih delojemalcev PDZ.

l **Promet na cestni železnici nekdaj in sedaj.** Izredno živahen je sedaj osebni promet na cestni železnici v vse smeri, po vseh progah. Potrebno pa bi bilo, da bi se ljudje ob opoldanskih urah nekoliko disciplinirali. So ljudje, ki so pravi opoldanski zastonjkarji. Prav opoldne je namreč promet velikanski in naval občinstva na vrhuncu, kajti vse hiti iz uradov in pisarn domov k kosilu. Zato je opažati, da se mnogi kar na stopnišča obešajo in se vozijo, ne da bi dobili listek. Treba pa je pripomniti, da uprava cestne železnice nikakor v takih primerih ne odgovarja za kake nesreče in nezgode. Leta 1901 dne 6. septembra je začel ljubljanski tramvaj voziti, takrat samo na progi glavni kolodvor tja do dolenjskega kolodvora. Prvi dan so se Ljubljančani na tej progi vozili v prvi vrsti iz radovednosti, da so ugotovili, kako se človek počuti v tramvaju. Vozili so se na dolenjsko stran tja do Marenčeta, kjer so pri »Jurju« dobili dobra okrepčila. Lokalni kronist je zapisal, da je takrat tramvaj prvi dan prodal 6400 voznih listkov. Prve dneve je kronika zapisala tudi več nesreč in karambolov s tramvajem. Konji so se radi pred njim plašili. In nesreča je bila tu. Trije vozniki so trčili ob tramvajski voz. Ljubljanski pobalini so skušali tramvaju nagajati. Tako so na Karlovški cesti naložili na tir dele železa in kamenje. Tramvaj je te ovire premagal in ni iztiril. Na takratni Dunajski cesti pa je tramvaj prvi dan povozil Petersovega psa. Taka je zgodba o ljubljanskem tramvaju, ko je začel voziti pred 42 leti.

Žrebanje 6% mestnih obligacij. Pri XII. žrebanju obligacij 6% obligacijskega posojila mestne občine ljubljanske, ki je bilo 17. avg. 1942, so bile izžrebane naslednje obligacije: Po **10.000 din** ser. A štev.: 14, 48 69, 127, 147, 202, 332, 344, 431, 432, 455, 511, 519, 603, 662, 668, 702, 807, 808, 834, 848, 860, 888, 909, 927, 942, 948, 950, 973, 1002, 1030, 1072, 1116, 1135, 1142, 1147, 1164, 1189, 1287, 1288, 1297, 1367, 1374, 1376, 1382. — Po **5000** din serija B štev. 6, 50, 59, 97, 170, 190, 281, 309, 320, 329, 353, 520, 580, 627, 633, 703, 716, 719. — Po **1000 din** serija C štev. 34, 181, 203, 217, 290, 291, 420, 438, 470, 476, 526, 587, 646, 650, 653, 693, 698, 751, 752, 847, 883, 945, 947, 955, 983, 992, 1042, 1052, 1138, 1185, 1215, 1227, 1274, 1343, 1360, 1361, 1428, 1433, 1444, 1478, 1486, 1522, 1525, 1647, 1661, 1663, 1666, 1682, 1685, 1702, 1709, 1733, 1771, 1831, 1832, 1842, 1856, 1871, 1887, 1938. - Izžrebane obligacije so plačljive dne 15. februarja 1943 pri mestni blagajni v Ljubljani.

l **Nedeljsko zdravniško dežurno službo** bo opravljala od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj mestna zdravnica dr. Žitko Jožica, Pleteršnikova ulica štev. 13.

l **Nesreča v Spodnji Šiški.** Reševalni avto je v četrtek zvečer prepeljal iz Spodnje Šiške v bolnišnico mestnega uslužbenca Edvarda Prodana, stanujočega na Frankopanski cesti 28. Prodan je tako nesrečno padel, da je dobil resne poškodbe na glavi in rokah.

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama: Sobota, 19. sept. ob 17.30: »Kralj na Betajnovi«. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. — Nedelja, 20. sept. ob 14: »Poročno darilo«. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. Ob 17.30: »Kovarstvo in ljubezen«. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol — **Opera:** Nedelja, 20. sept. ob 16: »Boccaccio«. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

RADIO. Sobota, 19. septembra: 7.30 Lahka glasba — 8.00 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Koncert altistke Bogdane Sturm-Stritarjeve — 13.00 Napoved časa, Poročila v italijanščini — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Lepe pesmi od včeraj in danes. Orkester pesmi, vodi dirigena Angelini — 14.00 Poročila v italijanščini — 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Glasba za godalni orkester — 14.45 Poročila v slovenščini — 15.00 Pokrajinski vestnik — 17.10 Nove plošče Cetra — 17.55 Zlata Koechel: Gospodinjsko predavanje v slovenščini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Koncert kvarteta »Fantje na vasi« — 20.00 Napoved časa. Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Lirična prireditev družbe EIAR: »Viljem Tell«, uglasbil G. Rossini. V odmorih: 21.50 pribl. predavanje v slovenščini, 22.50 pribl. poročila v italijanščini, 23.35 pribl. zanimivosti v slovenščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

POIZVEDOVANJA. 4 ključi na obročku so se našli v četrtek v ulici Mirje za Obrtno šolo. Dobe se v upravi »Slovenca«.

POIZVEDOVANJA. Staroupokojenec je izgubil iz sodnije čez Figovčevo dvorišče, Puharjeva ulica in dalje bankovec za 50 lir. Pošten najditelj naj ga odda v naši upravi.

Iz Gorizije

Zlatomašnik Franc Klopčič. Nedavno je povsem na tihem, da farani in sosedje še vedeli niso, obhajal svoj zlati mašniški jubilej g. Franc Klopčič, ki živi že dolgo vrsto let v pokoju, pa kljub temu že skoraj 20 let oskrbuje prijazno Gabrovizzo pri Comenu. G. Klopčič je po rodu Gorenjec, rodil se je 8. decembra 1867 v Železnikih. Novo mašo je pel na Porcijunkolo l. 1892. Najprej je služboval kot kaplan v Plezzo. Od tam je prišel za župnika na Pieve di Buccova, kjer je ostal skoraj do svetovne vojne, ko se je preselil v Rocce. Par let po končani vojni je zaradi razrahlanega zdravja stopil v pokoj in se naselil v svoji sedanji duhovniji, ki jo je sprejel tudi v upravo. Ugodno, suho in zelo zdravo podnebje je čudovito vplivalo na njegovo zdravstveno stanje. Po približno dvajsetletnem bivanju v mirni kraški vasi se ni prav nič postaral, temveč se je telesno celo okrepil in postal zopet oni fini, umirjeni in gostoljubni gospod Klopčič, kot je bil znan v mladih letih. Bog mu ohrani njegovo zdravje še mnogo let, da bo lahko še dolgo uspešno pastiroval v dragi Gabrovizzi.

Za fante vojake. G. Viktorin Stanič, župnik v Camigni, je v sredo po Malem šmarnu priredil romanje svojih faranov k Materi božji na Monte Santo. Na božjo pot je povabil v prvi vrsti starše onih fantov, ki služijo pri vojakih, ker je hotel pri nebeški Materi maševati in moliti za njihovo zdravje. Ker so se starši skoraj polnoštevilno odzvali vabilu in so se jim pridružili še mnogi prijatelji, je bila udeležba pri romanju prav lepa in mnogo vročih prošenj za fante vojake je bilo izmoljenih.

Čudovita igra strele. Pri zadnji nevihti, ki je divjala preko tolminskega Loma, je udarjala tudi strela. Pri Klemenovih je udarila skozi dimnik v hišo in obiskala skoraj vse sobe. V izbi sta bili gospodinja in njena svakinja. Strela je obe omamila, da sta se zgrudili na tla. Sosedje so prihiteli na pomoč in so močneje onesveščeno ženo po stari navadi zagrnili z zemljo, dokler ni prišla k zavesti. V eni izmed sob sta v svoji posteljici spančkala dve leti stara dvojčka. Tudi skozi to sobo je hušknila strela, ki je bila k sreči vodena. Na njenem hitrem pohodu je okrušila steno in strop ter povzročila, da je padlo precej ometa na speča otroka, ki sta pa ostala živa in zdrava.

Iz Hrvaške

Razvoj Hrvatskega Rdečega križa. Hrvatsko časopisje poroča v zadnjem času o velikem razvoju in uspehih, ki jih je dosegla organizacija Hrvatskega Rdečega križa od svoje lanskoletne ustanovitve do zadnjih dni. Pri tem poudarja, da je novo ustanovljeno društvo pričelo delovati z gotovino 20.000 kun. Razen tega je dobilo v Zagrebu hišo, na kateri je bilo še milijon kun dolga. Z raznimi dobrodelnimi akcijami se je društvo v gmotnem oziru že lani zelo opomoglo ter je samo prodaja znamk vrgla skoraj dva milijona kun. Društvo je s temi sredstvi plačalo dolg na svoji hiši ter je lahko tudi zelo razširilo svojo delavnost med hrvatskim ljudstvom doma in v inozemstvu. Od večjih akcij, ki jih ima sedaj društvo v načrtu, je zgraditev velike ambulante v neposredni bližini glavnega kolodvora v Zagrebu. Poleg ambulante bo tudi spalnica in jedilnica za 250 oseb. Izdatki za postavitev teh prostorov bodo znašali nad 2 milijona kun. Vsa potrebna sredstva za izvedbo tega načrta ima društvo že zbrana ter bo z deli takoj pričelo. Velike zneske za postavitev te ambulante in ostalih prostorov sta dali društvu na razpolago hrvatsko ministrstvo za zdravstvo in vojsko. Društvo Hrvatskega Rdečega križa si je iz razpoložljivih sredstev že lahko kupilo tudi dva moderna rešilna avtomobila.

Nove sadne sušilnice v NDH. Pristojne hrv. državne oblasti so odobrile večje kredite za postavitev modernih sadnih sušilnic na področju velike župe Zagorje.

Madžarsko časopisje v zadnjem času zelo pohvalno piše o delovanju hrvatske vlade, za katero trdi, da je imela popolno razumevanje tudi za vse potrebe madžarske narodnostne skupine na področju NDH.

Protijudovsko razstavo, ki je bila najprej v Zagrebu, nato pa tudi že v drugih hrvatskih mestih, so sedaj prenesli in odprli v Sarajevu.

Osrednji zavod za domača pogonska goriva je sedaj dobil s posebno naredbo hrvatskega ministra za gospodarstvo za obrt, industrijo in trgovino tudi Zagreb. Zavod bo imel nalogo pospeševati motorizacijo s pogonskimi gorivi, ki jih proizvajajo izključno v NDH.

Iz Srbije

Veliko narodno zborovanje v Guči pri Kragujevcu. Pred kratkim je bilo v Guči pri Kragujevcu veliko zborovanje srbskega ljudstva iz vseh tamošnjih krajev. Na zborovališču se je zbralo več tisoč srbskih kmetov s svojimi družinami. Na sestanek srbskega ljudstva je prišel pristojni okrožni načelnik Dragoljub Marinković ter je imel pred zbranimi zborovalci daljši govor o sedanjem položaju v Srbiji. V svojih izvajanjih je predvsem omenjal uspehe, ki jih je dosegla srbska Nedićeva vlada od svojega prihoda na oblast do zadnjih dni. Dalje časa se je zadržal tudi pri lanskoletnih partizanskih izgredih ter je omenjal škodo, ki jo je njihova nepremišljena akcija povzročila srbskemu ljudstvu. Nevarnost, ki je od te strani grozila srbskemu ljudstvu, je Nedić odstranil ter partizanstvo uničil kot škodljivca naroda. O bodočih nalogah srbske državne uprave, je poudarjal, da se bo objavljeni program sedanje srbske vlade v celoti izvajal dalje. Za izvedbo in rešitev vseh številnih vprašanj je pa potreben brezpogojen red in mir ter delo. Po izjavi omenjenega okrožnega načelnika je to edina rešilna pot za srbstvo.

Pasja nadloga v kruševskem okraju je postala že tako velika, da je morala oblast izdati odredbo za pokončanje vseh psov, ki se brez gospodarja klatijo okoli ter širijo steklino.

Srbska šolska mladina, zaposlena v srbski nacionalni delovni službi, se je udejstvovala tudi v sami belgrajski okolici ter je docela preuredila dirkališče Donavskega kola jahalcev »Knez Mihajlo« pri Carevi ćupriji.

Obvezna prijava praškov za pranje las. Srbska centrala za kemične proizvode je pozvala vse izdelovalce praškov za pranje las, da morajo vse količine teh praškov prijaviti omenjeni centrali. V bodoče bodo smele izdelovati te praške samo tvrdke in podjetja, ki bodo za to dobila posebno dovoljenje.

Koncert Srbskega akademskega okteta. V dvorani Kolarčeve ljudske univerze je priredil srbski akademski oktet svoj drugi koncert, ki je zelo dobro uspel. Na koncertu sta sodelovala tudi slovenska rojaka Prevoršek in Turšič.

Čudodelna TORBA

33.

KRALJ JE ZADOVOLJEN IN VSI GOSTJE SE BRŽ PRESELIJO V MILORADOV GRAD. TAM ŠE BOLJ VESELO NADALJUJEJO GOSTIJO. Z VSEH STRANI PRIHAJAJO ŠE NOVI GOSTJE. PRIDE ŠE SAM ZAMORSKI KRALJ. VES JE V ZLATU IN DRAGOCENEM OBLAČILU.

34.

ZAMORSKEMU KRALJU JE NEVESTA KAJ VŠEČ. SPET IN SPET SI JO OGLEDUJE. VŠEČ MU JE TUDI GRAD. VIDI, DA NIHČE NE KUHA, PA JE VENDAR ZMERAJ POLNO JEDI IN PIJAČE. NEKOČ PA OPAZI, KAKO MILORAD TRKA PO TORBI IN VSE DOBI. SKLENE, DA UKRADE TO ČUDODELNO TORBO.

Kako se je razvijala vzgoja gluhonemih

Od prastarih časov ni bilo na svetu niti dežele niti naroda, ki ne bi imel gluhonemih, bodisi v večjem ali manjšem številu. In vendar so minula dolga stoletja, ko nihče niti mislil ni na pouk gluhonemih. Šele pred približno 400 leti so se pojavili poedini razumni in plemeniti možje, ki so poskušali izobraževati gluhoneme ter začeli o tem pisati razprave in knjige. Temu, da se je pojavilo spoznanje o možnosti izobrazbe gluhonemih tako pozno, se ni čuditi, saj je celo cerkveni oče sv. Avguštin pisal v pismu do Rimljanov, da »gluhonemi niso sposobni verskega spoznanja, zakaj vera izhaja iz pridige, kako pa naj gluhonemi razumejo pridigo, če je ne slišijo, — da, celo brati in pisati se ne morejo naučiti.« Tako znameniti cerkveni učenjak. In v novejši dobi je trdil tudi filozof Kant, da »ima gluhonemi samo nekaj razumu podobnega.« Dandanes pa dobro vemo, saj imamo dokaze za to, da so gluhonemi prav tako sposobni za izobrazbo kakor polnočutni ljudje.

Pouk gluhonemih v 16. in 17. stoletju

Od 16. stoletja dalje se množijo glasovi o pouku gluhonemih v raznih državah. Poedini požrtvovalni možje, zlasti duhovniki in zdravniki, so začeli vzgajati in poučevati gluhoneme, bodisi da so poučevali svoje sorodnike ali lastne otroke, bodisi da so bili prijatelji ali dobri znanci njihovih staršev. Eden izmed najbolj zaslužnih mož te dobe je benediktinec **Pedro de Ponce**, ki je deloval v samostanu San Salvadorju v Sahagunu v Španiji. Poučeval je tri gluhoneme otroke nekega kastilskega velikaša, nato pa še gluhonemega sina aragonskega kraljevega namestnika, in to v govoru in pisanju. Eden izmed teh je tako čudovito napredoval, da je poleg španskega jezika govoril in pisal tudi latinski jezik, poznal celó grške črke ter vzbujal zaradi svojega obsežnega znanja splošno začudenje. Kakor pripovedujejo zgodovinski viri, so znali njegovi učenci govoriti, brati, pisati, računati, glasno moliti, streči pri maši, spovedovati se; govorili so tudi latinsko in grško, se bavili s filozofijo in astronomijo ter z domačo in občno zgodovino. Učeni in požrtvovalni menih Pedro de Ponce, ki ga imamo po vsej pravici za početnika glasnogovorne metode, nam, žal, ni zapustil niti črke o svoji metodi. Pač pa sta začeto človekoljubno delo nadaljevala njegova naslednika **Pablo Bonet** in **Emanuel de Carrion** ter o tem tudi pisala.

V 17. stoletju so se bavili v Italiji s poukom gluhonemih trije učenjaki: Girolamo **Cardon**, Fabrizio **d'Aquapendente** in **Lana-Terzi**. Prva dva sta podajala v tej stroki le teoretična znanstvena navodila, zadnji pa se je udejstvoval tudi praktično. Nezavisno od ostalih držav sta nastopala na Angleškem zdravnik dr. John **Bulwer** in rektor William **Holder**, na Holandskem pa zdravnika **Van Helmont** in dr. Konrad **Amman**. Zamenito in posebno pomembno je delo Ammanovo, ki je objavil leta 1692. spis **»Surdus loquens«** (Govoreči nemi). To je bila prva metodika pouka gluhonemih ter začetek in temelj nadaljnemu pedagoškemu stremljenju in znanstvenemu raziskavanju na tem polju. Amman se je deset let praktično udejstvoval v tej stroki in sijajno dokazal, da pouk po glasovnogovorni metodi ni le mogoč, temveč tudi edino pravilen in najboljši.

Tudi v Nemčiji so delovali razni pedagogi v 17. in 18. stoletju v tej stroki; vsi pa po vplivih in izsledkih poprej omenjenih predhodnikov in sodobnikov v ostalih državah. Zlasti je bil Ammanov »Surdus loquens« odločilnega pomena tudi za nemške pedagoge. V Nemčiji je prevladovala v tej dobi še vedno tako imenovana **»kretalna metoda«**, to je pouk gluhonemih z naravnimi in umetnimi znamenji ali kretnjami. V tem času so delovali v Franciji: **Ernaud**, **Pereira** in **Deschamps**. Vsi so bili sicer pristaši glasovnogovorne metode, vendar pa so se poslu-ževali deloma tudi kretanja.

Prvi vzgojni zavodi za gluhoneme

Doslej so strokovnjaki poučevali gluhoneme le v poedinih primerih, in še to največ otroke premožnih staršev, ostali gluhonemi pa so odraščali brez vzgoje in pouka. Osemnajsto stoletje je dalo dva požrtvovalna moža, plemenita pedagoga, ki sta si bila sicer popolnoma različna v načinu poučevanja gluhonemih, t. j. v metodi, vendar pa oba nepopisno vdana lajšanju bedne gluhoneme dece. V Franciji je bil to **Abbé de l'Epée**, v Nemčiji pa **Samuel Heinicke**. Bila sta ustanovitelja prvih vzgojnih in učnih zavodov za gluhoneme. Abbé de l'Epée je ustanovil prvi zavod za gluhoneme na svetu leta 1768. v Parizu in vložil vanj poleg vse svoje nesebične ljubezni tudi vse svoje imetje. Ko je avstrijski cesar Jožef II. nekoč prišel v Pariz in obiskal ta zavod, je ponudil abbéju bogato opatijo, če bi hotel priti v Avstrijo. Ponižni in skromni abbé pa je odklonil nad vse vabljivo in častno ponudbo ter edino prosil cesarja, da naj se zavzame za gluhoneme svoje države, kar je ta tudi zares storil.

V začetku je abbé de l'Epée učil gluhoneme glasovnega govora. To pa mu je bilo pozneje pretežko, zlasti pri prevelikem številu učencev. Njegovo poznejše stališče je bilo: kretanje je materin jezik gluhonemih, zato je uspešen pouk mogoč le v takem jeziku. Poučeval je po načinu, ki si ga je ustvaril sam, po kretalni metodi. To se je vrstilo z umetnimi znamenji ali kretnjami, ki so izvirale iz podobnih naravnih kretenj. V njegovem zavodu so gojenci med seboj in v občevanju z ostalimi ljudmi kretali in uporabljali pri tem umetne, pogosto prav izumetničene kretnje, ki jih je moral poznati in uporabljati vsakdo, kdor se je hotel z gojenci sporazumevati. Takega kretanja nevešči ljudje pa z njimi niso mogli občevati.

Glasovnogovorilni pouk gluhonemih

Abbé de l'Epéejev sodobnik in enako goreč človekoljub je bil **Samuel Heinicke**. Po mnogih trnjevih življenjskih preizkušnjah je dobil službo učitelja in kantorja v Eppendorfu pri Hamburgu. Tukaj je imel domači mlinar gluhonemega dečka, ki ga je Heinicke začel prav uspešno poučevati glasovnega govora. Slabo pa je naletel pri pastorju, ki se je odločno uprl takemu pouku, češ, da učitelj posega v božje ukrepe, zakaj, Bog da ni brez vzroka zaznamenoval takih ljudi. Heinicke pa je mirno in tako uspešno nadaljeval svoj pouk, da je gluhonemi deček v navzočnosti ministrskega odposlanca dobro prestal izpit iz veronauka in ga je nestrpni pastor nato moral pripustiti h konfirmaciji. Glas o tem »čudežu« se je širil daleč naokrog, število gluhonemih učencev se je večalo in že leta 1778. je Heinicke ustanovil v Leipzigu zavod za gluhoneme, ki je bil drugi na svetu.

Samuel Heinicke je spoznal, da je govor edino pravo in praktično sredstvo, ki veže ljudi med seboj. Zato je začel učiti gluhonemo deco glasovnega govora in popolnoma zavrgel kretalno metodo, ki je imela zlasti v Franciji zveste pristaše. Pravilno je razumel, da se more gluhonemi le z govorom zmiselno usposobiti za praktično življenje. Od gluhonemih, ki so se v njegovem zavodu učili glasovnega govora, je zahteval, da so morali glasno govoriti, tako med seboj kakor tudi v občevanju z ostalimi ljudmi, in se nikakor niso smeli sporazumevati s kretnjami. Dobro je uvidel, da so se gluhonemi, izvežbani po kretalni metodi, nespretno gibali v javnem življenju, zakaj v občevanju z njimi bi morali vsi ljudje poznati umetne kretnje. Glasovnogovorna metoda je res mnogo težja od kretalne, tako za učitelja kakor tudi za učenca, vendar pa je za življenje edino praktična in zmiselna. Le z glasovnim govorom si gluhonemi pridobijo toliko potrebnega znanja, da so sposobni za življenjsko samostojnost.

Heinickejeva metoda glasovnogovornega pouka gluhonemih je zmagala na vsej črti. Poznejši pedagoški strokovnjaki so pač še nekaj časa delali kompromis med glasovno in kretalno metodo, vendar pa je ta naposled popolnoma podlegla. Dandanes se poučuje v vseh gluhonemnicah na svetu po načelih in osnovah velikega človekoljuba, dobrotnika in pedagoga Samuela Heinickeja. Seveda se je ta metoda po odličnih strokovnjakih v raznih državah v minulem stoletju in v prvih desetletjih tekočega stoletja razvijala še nadalje, a v bistvu je ostala ista. Po glasovnogovorni metodi se poučuje tudi pri nas v ljubljanski gluhonemnici.

Nekaj statistike

Najnovejša statistika je navajala, da je bilo v bivši Jugoslaviji do 3000 gluhonemih v šolski obvezni dobi. Bile so štiri gluhonemnice: v Ljubljani, Zagrebu, Belgradu in Jagodini. Seveda je bilo to število zavodov za tolikšno število gluhonemih mnogo prepičlo in bi moralo obstojati še najmanj štirikrat do petkrat toliko gluhonemnic. V belgrajskem zavodu je bilo za ozemlje predvojne kraljevine Srbije, Črne gore in severni del bivše Donavske banovine okrog 80 gluhonemih. Zagrebški zavod je imel za bivšo Savsko, Primorsko, Vrbasko, del Drinske in Donavske banovine okrog 130 gojencev. V ljubljanski gluhonemnici za Slovenijo je bilo relativno največ gojencev, do 130. V Jagodini je bila gluhonemnica še nepopolna, ker še ni bilo dolgo, kar je bila ustanovljena. Pomislimo pa, da smo imeli samo v Sloveniji do 300 za pouk sposobnih gluhonemih otrok! V najboljšem primeru je bilo torej v bivši Jugoslaviji na leto okroglo 300 gluhonemih v zavodih, vsi ostali pa, ki zaradi nedostajanja prostora niso mogli biti sprejeti v zavode, so propadali telesno in duševno ter so bili neznosno breme domačim družinam, občinam, sodiščem in človeški družbi sploh. Na visoki stopnji so glede skrbstva za gluhonemo deco: Italija, Francija, Nemčija, Danska, Angleška in ostale kulturne države. Tako ima n. pr. Češki protektorat 20 in Madžarska 10 zavodov za gluhoneme; nepotrebno bi bilo posebej poudarjati, da jih ima Nemčija okrog 100.

Slovensko gluhonemo deco na Spodnjem Štajerskem so starši prej pošiljali v deželni zavod za gluhoneme v Gradcu. Iz bivše Kranjske so se gluhonemi vzgajali v Lincu, in sicer do ustanovitve ljubljanskega zavoda. Proti koncu preteklega stoletja se je pri nas to vsaj toliko zboljšalo, da so šolske sestre de Notre Dame v Šmihelu pri Novem mestu ustanovile na svoji dekliški šoli tudi oddelek za gluhoneme deklice.

Mnogo Slovencev, da, niti Ljubljančanov ne ve, da imamo že nad tri desetletja v Ljubljani gluhonemnico, kjer se vzgaja in poučuje gluhonema deca. Po dolgotrajnih pogajanjih med nekdanjo kranjsko deželno vlado in nekdanjim kranjskim deželnim odborom v preteklem stoletju je bila leta 1900. dozidana ljubljanska gluhonemnica v vzhodnem delu mesta ob Zaloški cesti nasproti splošni bolnišnici. Postavitev zavoda je omogočil s svojo zapuščino ribniški dekan **Ignac Holzapfel** in je znašala glavnica leta 1878. 53.000 gold. Tej vsoti, ki je do leta 1900. narastla z obrestmi in ostalimi darovi vred na 725.000 kron, so se pridružila še manjša volila raznih dobrotnikov. Pred prvo svetovno vojno so se sprejemali v zavod gluhonemi otroci iz bivše vojvodine Kranjske. Pozneje pa se je razširilo področje ljubljanske gluhonemnice tudi na ozemlje Spodnje Štajerske in na vzhodni del Koroške. Seveda je zavod, ki je bil postavljen za okrog 50 gojencev — potem pa jih je sprejemal do 130 — mnogo pretesen ter so vsi njegovi prostori več kakor prenapolnjeni in do skrajnosti prenatrpani, kar vse gre na škodljivo rováš vzgoje, pouka in zdravja gojencev.

Italijanski telefonisti pri delu na bojišču.

Vsak Slovenec, ki le more naj naroči »Slovenčevo knjižnico«. — To je njegova kulturna in socijalna dolžnost. Knjige lahko plačujete mesečno

„Slovenčeva" športna posvetovalnica

Japonski plavalni slog. V družbi ljudi, ki se spoznajo na plavanje, so trdili, da se japonski slog plavanja zelo razlikuje od ameriškega crawla. Nikdo pa ni vedel povedati kaj točnejšega o posebnostih in značilnostih japonskih plavalnih prvakov. Vprašujete, če je meni znano kaj točnejšega o tem? Dejstvo je, da so se japonski plavalci povzpeli med najboljše na svetu že na olimpijadi v Amsterdamu. Takrat smo brali več časnikarskih reportaž o čudovitih plavalcih, ki režejo vodo kakor motorni čolni in postavljajo čase, ki so boljši od svetovnih rekordov ali pa njim enaki. To pa so bili v glavnem le vtisi laikov. V resnici je le malenkostna razlika med japonskim in ameriškim plavalnim slogom. In ta razlika je v tem, da veslanje z rokami pri Japoncih ni enakomerno ali metrično, temveč ima posebno ritmiko: po zraku zamahnejo z roko prav hitro naprej in je levica že v vodi, preden je desnica končala s potegom. Da pa so Japonci tako izvrstni plavalci, je vzrok tale: Japonci imajo nekaj starih plavalnih šol, potom katerih so razširili med ljudstvom najrazličnejše načine plavanja. Veliko se bavijo s plavanjem tudi pri šolski in vojaški vzgoji, kar je plavalnemu športu vsekakor v velik prid. V šolah imajo svoje plavalne tekme, obvezne za vse učence, na teh tekmah se uveljavljajo nadarjenci, le-te pa dobijo v športne klube, kjer jih samo izpopolnjujejo. Tako je razumljivo, da imajo Japonci tudi svetovne rekorderje v plavanju. Posebno ponosni so lahko na štafeto 4×200 m prosto, ki je postavila pri olimpijskih igrah v Berlinu svetovni rekord s časom 8:51.5. (P. J.)

Poklici in športna prvenstva. Zelo se zanimate za športne tipe in mislite, da je ravno v iskanju odbranih tipov za to ali ono panogo ključ do uspehov. Radi pa bi vedeli, če obstojajo morda tudi statistike glede poklicev — iz katerih poklicev je izšlo največ športnih prvakov. Takih statistik doslej še ni, čeprav bi bile hudo poučne. Po lastnih opažanjih bi Vam odgovoril takole: med prvaki vseh dvanajsterih panog športa naletite največ na razumniške poklice. So pa športi, v katerih je med vidnimi tekmovalci tudi veliko kmečkih fantov, n. pr. v smučanju, v nogometu pa obrtnikov in tehniških delavcev. Če pa bi pregledali vrste domačih in inozemskih plavalcev, bi ugotovili, da je med njimi velika večina visokošolcev in tekmovalcev iz vrst akademskih poklicev. Glede lahke atletike lahko zelo zanesljivo trdimo, da prevladujejo med sprinterji (tekači na kratke proge od 100 do 400 m) izključno inteligenti, med tekači na srednje proge naletimo na duševne in telesne delavce, teki na dolge proge pa so šport, v katerem se udejstvujejo največ kmečki fantje, delavci in obrtniki. So vrste športa, ki zahtevajo precej bistroumnosti in gibčnega duha, so pa tudi take, v katerih zadostuje krepka volja. Morda o priložnosti še kaj več o tem. (O. B.)

Kratice. V športnih rubrikah često naletite na kratice FIFA, FIBA, FIS in podobno. Te kratice pomenijo mednarodne športne zveze za posamezne panoge n. pr.: Federation International de Football Association (FIFA ali mednarodna nogometna zveza), Federation International de Ski (FIS ali mednarodna smuška zveza) in podobno. Takih zvez je toliko, kolikor je vrst športa. Zaradi sodelovanja med seboj imajo stalni urad v Laussanni, najvišja oblast nad vsemi pa je mednarodni olimpijski odbor. (C. J.)

Haeggovi časi. Izrazili ste željo, da bi Vam navedel vse čase, katere je dosegel doslej Gundar Haegg v tekih. O časih, katere je postavil na progah od 1500 do 3 angleške milje, smo poročali tekom letošnjega poletja ponovno, ker je šlo za nove svetovne rekorde. K tem bi imeli samo dodati časa na 800 m (1:52.8) in na 5000 m (14:38.2). Kakor vidite, se ne dajo ti izidi primerjati z onimi, ki jih je dosegel na 1500 m ali na 3000 m. Proga na 800 m je za Haeggovo individualno zmogljivost najbrž prekratka, glede 5000 m pa mislimo, da bo Haegg še letos naskočil Mackijev svetovni rekord. (K. F.)

Najboljša leta za nogomet. Doba, ko je igralec nogometa na višku telesne zmogljivosti, je precej dolga. Med člani državnih predstavništev naletimo navadno na igralce, ki so stari od 20 do 35 let. Starejši igralci so spretnejši v ravnanju z žogo, so tudi boljši taktiki, morajo pa se kljub temu okrog 35. leta, često pa že prej, posloviti iz prvega moštva ali državnega predstavništva. To pa zaradi tega, ker v teh letih popusti zmogljivost za hiter tek. Znano je namreč, da mora biti izvrsten nogometaš tako hiter, da z lahkoto preteče 100 m pod 12 sekundami. To sposobnost pa imajo le mlajši fantje in je zanimivo, da naletimo med pravimi sprinterji le redkokdaj na atlete, ki bi bili starejši od 25 let. Dobra leta za nogometaše so torej po dosedanjih izkušnjah omejena na starost od 20. do 35. leta. Mlajši ali starejši igralci so zelo redki. (Z. K.)

Plezanje po drogu. Ponosni ste na 5 letnega sinčka, ki je strasten plezalec. Vsakega drevesa in vsakega pokončnega droga se loti, nobena višina mu ni previsoka. Reči vam moram, da sam nisem preveč navdušen za takšno udejstvovanje. Plezanje po drevju je lažje, ker nudijo veje oporo za noge, plezanje po golem drogu pa je za 5 letnega otroka prenaporno. Pri tem ga nikar ne hvalite, da mu ne bi dajali vzpodbude. Plezanje je sicer izvrstna telesna vzgoja, vendar je to primerno le za otroke od 10. leta naprej. Zelo priporočljivo je plezanje za učence srednjih šol; za učence nižjih razredov plezanje po lesenem drogu, za učence višjih razredov pa plezanje po vrvi. Prenaporno udejstvovanje v mlajših letih pa je kvarno za rast. (M. P.)

Skok v višino. Najvišja mera, katero ste doslej preskočili, znaša 1.65 m. Koliko točk priznava finska tabela za Vašo storitev? Za Vaš skok bi dobili 616 točk, kar bi bilo enako 625.5 cm v skoku v daljino ali 3.30 m v skoku v višino s palico. (L. Š.)

Kje so se vršile doslej olimpijske igre? Moderne olimpijske igre so se vršile doslej v sledečih mestih: l. 1896 v Atenah, 1900 v Parizu, 1904 v St. Louisu, 1908 v Londonu, 1912 v Stockholmu, 1920 v Anversu, 1924 v Parizu, 1928 v Amsterdamu, 1932 v Los Angelesu, 1936 v Berlinu. (F. Z.)

Šport v kratkem

Na Jesenicah so otvorili jesensko nogometno sezono s tekmami proti prvemu moštvu in rezervi iz Kranja. Obakrat so zmagali domačini z izidom 4:1.

Vztrajna plavalka. O neki Gertrudi Grutre poročajo, da je nenavadna ljubiteljica vztrajnega plavanja. Že večkrat so opazili v kopališču v Züllichau-u, da je skočila v vodo in plavala neprestrgoma po pet ur. Zadnjič pa se je premikala po vodi kar 8 ur neprenehoma.

Seidler, nemški boksarski prvak srednje teže, vabi italijanskega prvaka Musino na dvoboj za evropsko prvenstvo. O Seidlerju smo čitali, da je premagal znanega nizozemskega boksarskega junaka De Boera. Kako pa bo uspel proti odličnemu Musini, če bo do tega dvoboja sploh prišlo, bomo še videli!

O švedskih atletih poročajo, da so postavili spet nekaj znamk visoke mednarodne vrednosti. V Borasu so se sestali kar štirje atleti, ki so pretekli 1500 m izpod 3:54. Prvi je bil kajpada Gundar Haegg, ki je zmagal s 3:50.4, ostali pa so tekli takole: Haglund 3:52.6, Iseberg 3:53.2, Pettersson 3:53.4. Le od kod jemljejo toliko mojstrov v tekih na srednje proge! — Med metalci se je spet izkazal orjaški Eriksson s svojo znamko v metanju kladiva 56.31 m, o maratoncih pa poročajo, da je pretekel Henry Palme 42 km v 2:27:12.

V vsako hišo »Slovenca«!

Giovanni Verga 68

Tone Nevolja

Roman.

Prav vsakokrat, ko ga je Mena postavljala na sonce, vodeč ga za roko, in kjer je skozi ves dan čakal smrti, je mislil, da ga peljejo v sirotišnico, tako je postal otročji ter je momljal: »Smrt nikakor noče priti!« tako da so ga nekateri smejé vpraševali, kam da je že prišla.

Aleš se je vračal domov v soboto in mu je prihajal preštevat tedenski zaslužek, kakor da bi ded bil še razsoden. Odgovarjal je vedno da, z glavo. Potrebno je bilo, da skrije mali prihranek pod žimnico in da bi ga napravil zadovoljnega, mu je pravil, da je treba še malo, pa bi zopet spravili skupaj denar za hišo pri nešpljevem drevesu in čez leto ali dve bi jim to uspelo.

Toda starec je odmajeval z glavo, trdovratno, in odgovarjal, da zdaj ne potrebujejo več hiše, da bi bilo boljše, da ni nikdar bilo na svetu hiše Nevolj, zdaj ko so Nevolje bili raztreseni sem in tja.

Nekoč je poklical v stran Nunziato, pod mandljevec, v trenutku, ko ni bilo nikogar in zdelo se je, da ji mora povedati nekaj zelo važnega. Vendar je premikal ustnice, ne da bi govoril in iskal je besedi, gledajoč naokrog.

»Ali je res, kar so rekli o Liji?« je nazadnje vprašal.

»Ne! Ne! Ni res, pri ogninski Madonni!« je odvrnila Nunziata.

Pričel je majati z glavo, s podbradkom na prsih.

»Zakaj je tedaj tudi ona zbežala? Zakaj je zbežala?«

In iskal jo je po hiši, hlineč se, da je izgubil čepico. Otipaval je posteljo in predalno omaro in sedal je k statvam, ne da bi kaj govoril. »Ali veste,« je vprašal končno, »ali veste, kam je odšla?«

Nunziata v resnici ni tega vedela, niti nihče drugi v vasi.

Neki večer se je ustavil v Nerovi ulici Alfio Muha z vozom, v kateri je zdaj vpregel mulo; zato je v Bicoci ujel mrzlico in je bil na tem, da umre, tako da je imel obraz rumen in trebuh debel kot meh. Toda mula je bila rejena in bleščeče dlake.

»Ali se spominjate, ko sem odpotoval v Bicocco?« je govoril. »Ko ste še bivali v hiši pri nešpljevem drevesu? Zdaj je vse spremenjeno, kajti svet se v krogu vrti, ta plava, se drugi vtopi.«

Tokrat mu niso mogli dati niti kozarca vina, za srečno vrnitev. Boter Alfio je vedel, kje je Lia. Videl jo je bil s svojimi očmi in bilo je kakor da bi bil videl botro Meno, ko sta se razgovarjala z enega okna do drugega. Zato je gledal naokrog pohištvo in stene, kot če bi mu ležal na želodcu natovorjen voz in vsedel se je tudi on brez besede poleg mize, na kateri ni bilo ničesar in pri kateri ni zvečer nihče več sedel in jedel.

»Zdaj odhajam,« je ponavljal, ko je videl, da mu ničesar niso dejali. »Ko nekdo zapusti svojo vas, je boljše, da se ne vrne več vanjo, kajti vsaka stvar spremeni svoje lice, medtem ko je on daleč in tudi obrazi, s katerimi ga gledajo, so spremenjeni ter se zdi, da je tudi on postal tujec.«

Mena je dalje molčala. Medtem mu je Aleš povedal, da si hoče vzeti Nunziato, čim bo zbral nekaj denarcev in Alfio mu je odvrnil, da ravna prav, če ima tudi Nunziata nekaj denarcev, kajti pridno dekle je in vsi jo poznajo v vasi. Tako tudi sorodniki pozabljajo na one, ki jih ni več in vsakdo na tem svetu je ustvarjen, da skrbi, kako bo vlekel voz, ki mu ga je bil dal Bog, kot osel botra Alfia, ki je zdaj kdo vé kaj delal, odkar je prešel v roke drugega.

Tudi Nunziata je imela svojo doto, odkar se si njeni bratci pričeli služiti po kak novčič in ni si hotela kupiti niti zlata niti bele obleke, kajti govorila je, da so te stvari za bogatine in da ni primerno, da si da napraviti belo obleko medtem, ko je še doraščala.

Dorasla je tedaj v dekle, veliko in vitko kot ročaj metle, črnolaso in preblagih oči, tako da ko je sedala na vrata z vsemi onimi paglavčki pred seboj, se je zdelo kot da bi še mislila na svojega očeta na dan, ko jih je bil kar na lepem zapustil ter na gorja, sredi katerih je od tedaj capljala s svojimi bratci, ki so se ji obešali za krila. Ko je videl, kako se je izvlekla iz gorja, ona sama s svojimi bratci, tako šibka in tanka kot ročaj metle, jo je vsakdo pozdravljal in se je rad ustavljal, da bi z njo nekoliko poklepetal.

»Denarcev imamo,« je dejala botru Alfiu, ki je bil kot sorodnik, ker so ga toliko časa poznali. »O Vseh svetih bo moj brat stopil kot vajenec k massaru Filipu in mlajši bo dobil mesto pri gospodarju Čebuli. Ko bom preskrbela tudi Turija, tedaj se bom omožila. Toda čakati moram, da bom polnoletna in da mi da moj oče svoj pristanek.«

»Kdo ve, če tvoj oče še misli, da si na svetu!« je rekel Alfio.

»Če bi se zdaj vrnil, bi ne odšel več, kajti zdaj imamo denarce,« je odgovorila Nunziata s svojim milim in tako mirnim glasom, z rokami na kolenih.

446

Pred očmi tega starega stražnika se je prikazal prizor, kako se je s Serajnikom in svojim bratom, sedaj že pokojnim, boril z Janezom Kapistranom v vojski pri Belem gradu. A tam se je tudi moral ločiti od njih. V najhujši bitki z janičarji je bil ranjen in ujet. Nato je prišel v Carigrad, kjer je ozdravel od ran in naposled postal celo služabnik stražar na turškem dvoru.

447

Ko je slišal to noč prvikrat po tridesetih letih znano slovensko molitev, ki jo je tolikokrat molil z materjo doma v svoji mladosti in slišal govorico, ki ga je spomnila na slovensko domovino, se je vzdramil k novemu življenju. Vzbudilo se mu je neskončno hrepenenje po prijateljih in znancih. Obnovila se mu je prisrčna želja, videti zopet svojo domovino ter počivati v domači zemlji.

448

Globoko v srce se mu je zasmilila usoda neznane, a nesrečne žene. Čutil je njeno trpljenje, kajti poznal je dobro težo sužnosti. Tolažiti jo hoče in govoriti z njo v domačih, slovenskih glasovih. Skrivaj napiše majhen listič in ga vtakne zvitega skozi ključavnico v sobo, odkoder je slišal mile prošnje k Bogu in Materi božji v slovenskem jeziku ter v srce segajoče jokanje...

Gospodarstvo

Iz trgovinskega registra. Vpisana je bila tvrdka »Ferrum«, Leon Stupica, trgovina z železnino in poljedelskimi stroji. — Pri »Ekonomu«, trgovski družbi z om. zavezo je bil izbrisan poslovodja dr. Marušič Drago. — Pri tvrdki Fr. Stupica v Ljubljani je bil izbrisan javni družabnik Leon Stupica in je edina lastnica tvrdke sedaj Stupica Irma. — Pri »Tehnic«, družbi z om. zavezo v Ljubljani je bil vpisan nadaljnji likvidator: dr. Lunaček Aleksander. — Pri Zadružni gospodarski banki je bil izbrisan član uprave Kožuh Vinko in vpisan dr. Česnik Ivo. — Izbrisani so bili prokuristi dr. Valenčič Vlado, Dietz Kristijan in Kršul Bartol. — V likvidacijo je stopila tvrdka Silicium, družba z om. zavezo v Ljubljani, likvidator je Dolar Janko.

Na Hrvatskem bodo s 1. oktobrom vpeljali nakaznice tudi za goste v gostinskih obratih. Poleg tega bodo ustanovili v vseh občinah občinske preskrbovalne odbore.

Japonska bo pridobivala tekoča pogonska sredstva iz surovega gumija. Ker je Japonska v zasedenih pokrajinah, zlasti pa na Malajskem polotoku pridobila velikanske zaloge surovega gumija, so strokovnjaki poskusili izkoristiti surovi gumi v smislu avtarktičnih stremljenj. Posrečil se je poskus, izdelovati iz surovega gumija tekoča pogonska sredstva, ki so tem večjega pomena, ker se trenutno še ne dajo popolnoma izkoristiti vsa ležišča nafte, ki jih je Japonska zasedla. — »Ašahi« poroča, da so japonske vojaške oblasti prvič preizkusile novo pogonsko gorivo na starem »Fordu« s presenetljivim uspehom. Skoraj nerabni avtomobil je dosegel hitrost 50 milj na uro in porabil manj umetnega tekočega goriva kakor bi porabil bencina. Prav tako je v klancih vozil prav dobro. Smatrajo, da bodo tudi po vojni del tekočih pogonskih sredstev stalno izdelovali iz surovega gumija.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30, in 18.30

Luisa Ferida in Gino Cervi v močni ljubavni drami iz zdravniškega življenja

Slovo

Film kreposti in odpovedi

KINO MATICA - TEL. 22-41

Obramba osamljene oaze v Afriki je v vseh podrobnostih prikazana v filmu

Giarabub

V gl. vl. Doris Duranti, Carlo Ninchi, Mario Ferrari in drugi . . .

KINO UNION - TEL. 22-21

Priskrbite si vstopnice v predprodaji!

Svojevrstno, nadvse zanimivo in avanturistično je filmsko veledelo

Zid Süss

ki je polnilo dvorane kinogledališč cele Evrope. Glavni igralci F. Marian, H George, W Krauss Kristina Soederbaum. Režija Veit Hariau

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Dal 15 al 30 Settembre vengono emesse le nuove serie di

BUONI DEL TESORO NOVENNALI 4% A PREMI

Interessi e Premi esenti da ogni imposta presente e futura

PREZZO di emissione: L. 92 per ogni cento lire di capitale nominale, oltre interessi 4% dal 15 Settembre fino al giorno del versamento.

Le sottoscrizioni possono essere eseguite in contanti o con versamento di Buoni del Tesoro novennali 4% scadenza 15 Febbraio 1943

Vengono accettate come contante le cedole ammesse in sottoscrizione.

Per le sottoscrizioni con versamento di Buoni del Tesoro novennali 4% 15 febbraio 1943 i medesimi vengono accettati alla pari e ai sottoscrittori viene corrisposta la differenza di L. 8 per ogni cento lire di capitale nominale, nonchè il rateo di interessi in ragione di cent. 55% in corrispondenza della cedola non ancora scaduta che dovrà trovarsi unita ai titoli versati in sottoscrizione.

PREMI: ciascuna serie di L. 1 miliardo di Buoni concorre annualmente a n. 116 premi per un ammontare complessivo di L. 4,800.000 mediante estrazioni semestrali.

Le sottoscrizioni si ricevono presso tutte le Filiali dei seguenti Enti e Istituti che fanno parte del Consorzio di emissione, presieduto dalla Banca d'Italia:

Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli infortuni sul lavoro — Banca d'Italia — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banca Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Sienna — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Provincie Lombarde — Federazione Nazionale Fascista delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e d'Italia — Banca Popolare Cooperativa Anonima di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Popolare di Milano — Banco Santo Spirito — Credito Varesino — Società Italiana per le Strade Ferrate Meridionali — Assicurazioni Generali di Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà — La Fondiaria Compagnia di Assicurazioni Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio.

Credito Commerciale, Milano — Banca Cattolica del Veneto — Banca Toscana — Banca Agricola Milanese — Banca Provinciale Lombarda — Banco di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Credito Romagnolo — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Banca Belinzaghi — Società Italiana di Credito, Milano Banco Lariano — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banco S. Paolo, Brescia — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca Popolare, Lecco — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano — Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banco Alto Milanese — Banca di Calabria;

Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravenna — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese;

Tutte le altre Casse di Risparmio, Banche e Banchieri, e Banche Popolari, iscritte alle Federazioni di Categoria, nonchè gli Agenti di Cambio partecipanti alla Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio.

Od 15. do 30. septembra bodo emitirane nove serije

9 LETNIH 4% ZAKLADNIH BONOV s PREMIJAMI

Obresti in Premije so oproščene sleherne sedanje in bodoče davščine

EMISIJSKA CENA: 92 lir za vsakih sto lir nominalne glavnice poleg 4% obresti od 15. septembra do dneva vplačila.

Vpisovanje se lahko opravi ali v gotovini ali z vplačilom 9 letnih 4% zakladnih bonov, ki zapadejo 15. februarja 1943.

Sprejeti so kot gotovina kuponi, dopuščeni za vpis.

Pri vpisu z vplačilom 9 letnih 4% zakladnih bonov 15. februarja 1943, se isti sprejemajo a la pari in vpisnikom se prizna razlika 8 lir za vsakih sto lir nominalne glavnice, poleg odgovarjajočih obresti v znesku cent. 55% z ozirom na še ne zapadli kupon, ki mora biti priključen bonom, izročenim v vpis.

PREMIJE: Na vsako serijo 1 milijarde lir bonov odpade letno 116 premij v skupnem znesku 4,800.000 lir, ki se žrebajo vsakih 6 mesecev.

Vpisovanje se lahko opravi pri vseh podružnicah naslednjih ustanov in zavodov, ki pripadajo emisijskemu konzorciju, pod vodstvom zavoda Banca d'Italia:

Cassa Depositi e Prestiti — Istituto Nazionale delle Assicurazioni — Istituto Nazionale Fascista della Previdenza Sociale — Istituto Nazionale Fascista per l'Assicurazione contro gli infortuni sul lavoro — Banca d'Italia — Banco di Napoli — Banco di Sicilia — Banca Nazionale del Lavoro — Istituto di S. Paolo di Torino — Monte dei Paschi di Sienna — Banca Commerciale Italiana — Credito Italiano — Banco di Roma — Federazione Nazionale Fascista delle Casse di Risparmio — Istituto di Credito per le Casse di Risparmio Italiane — Cassa di Risparmio delle Provincie Lombarde — Federazione Nazionale Fascista delle Banche e Banchieri — Istituto Centrale delle Banche Popolari — Banca d'America e d'Italia — Banca Popolare Cooperativa Anonima di Novara — Banco Ambrosiano — Banca Nazionale dell'Agricoltura — Banca Popolare di Milano — Banco Santo Spirito — Credito Varesino — Società Italiana per le Strade Ferrate Meridionali — Assicurazioni Generali di Trieste — Compagnia di Assicurazioni di Milano — Società Reale Mutua Assicurazioni Torino — Riunione Adriatica di Sicurtà — La Fondiaria Compagnia di Assicurazioni Firenze — Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio.

Credito Commerciale, Milano — Banca Cattolica del Veneto — Banca Toscana — Banca Agricola Milanese — Banca Provinciale Lombarda — Banco di Chiavari e della Riviera Ligure — Banca Vonwiller — Credito Industriale, Venezia — Credito Romagnolo — Banca Lombarda di DD. & CC. — Banco S. Geminiano e S. Prospero — Banca di Legnano — Banca Unione, Milano — Banca Belinzaghi — Società Italiana di Credito, Milano Banco Lariano — Credito Agrario Bresciano — Banca Agricola Commerciale, Reggio Emilia — Banca Piccolo Credito Bergamasco — Banca del Friuli — Banco S. Paolo, Brescia — Banca Gaudenzio Sella & C., Biella — Banca Popolare, Lecco — Banca A. Grasso e Figlio, Torino — Banca Mobiliare Piemontese — Banca del Sud — Banca Piccolo Credito Savonese — Banca Cesare Ponti, Milano — Banca Privata Finanziaria, Milano — Banca Milanese di Credito — Banca Industriale Gallaratese — Banco Alto Milanese — Banca di Calabria;

Banca Mutua Popolare, Bergamo — Banca Popolare, Luino — Banca Cooperativa Popolare, Padova — Banca Mutua Popolare, Verona — Banca Mutua Popolare Agricola, Lodi — Banca Agricola Popolare, Ragusa — Banca Popolare di Intra — Banca Popolare di Modena — Banca Popolare, Cremona — Banca Mutua Popolare Aretina — Banca Popolare, Sondrio — Banca Piccolo Credito Valtellinese — Banca Popolare Cooperativa, Ravenna — Banca Agricola Mantovana — Banca Popolare di Credito, Bologna — Banca Popolare, Vicenza — Consorzio Risp. e Prestiti per Commercio e Industria, Bolzano — Banca Popolare Pesarese;

Vse ostale hranilnice, banke, bančniki in ljudske posojilnice, ki so včlanjene v Zvezi bančne kategorije, kakor tudi menjalnični agenti, ki so člani družbe »Compagnia Finanziaria degli Agenti di Cambio«.

Mali oglasi

Prodamo

Parkete

hrastove in bukove dobavlja Jos. R. PUH, Ljubljana, Gradaška ulica 22, telefon 25-13.

Salonski gramofon

His Master, z vdelanim zvočnikom in najfinejšo zvočnico ter 50 ploščami, ugodno prodam. Vodnikova cesta 14.

Rabljene strešne opeke

prodam večjo količino. — Tržaška cesta 16. 1

Berite Slovenca in oglašujte v njem!

Stanovanja

Iščejo:

500 lir nagrade

dobi, kdor preskrbi enosobno stanovanje v mestu ali na periferiji tekom 10 ali 14 dni dobri stranki. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Nujno 5089«

Objave

Za tvrdko Anton Kovačič

splošno pečarstvo, se vsa naročila sprejemajo v restavraciji »Šestica« pri blagajničarki. — Prosim stranke, dase poslužujejo tega naslova. o

Razprodaja

Gradbeni in ključavničarski material ter razno orodje razprodamo. Poizvebde dnevno od 9 do 12 v skladišču »Tehna«, družba z o. z. v likvidaciji na Šmartinski cesti št. 64, pri novi mitnici.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič